

HELSINGIN KAUPUNGINKIRJASTO
HELSINGFORS STADSBIBLIOTEK
HELSINKI CITY LIBRARY

Helsingin kaupunginkirjasto *toimintakertomus 2009*

Sisällys

Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan toiminta, s. 5

Kirjastoimen johtajan katsaus, s. 6

Kirjastojen vuosi: Toimintaa, tapahtumia, yhteistyötä, s. 8

Uusi lastenkirjasto avattiin Sakarinmäessä, s. 8

Vaikutusaluetutkimuksen tulos: Kirjastot vastaavat hyvin kaupunginosansa asukkaiden kysyntään, s. 8

Kirjastojen tarjontaa alueittain, s. 9

Eri asiakasryhmien palvelua suunniteltiin myös keskitetysti, s. 13

Verkkokirjastossa asiointi lisääntyi edelleen, s. 14

Kohtaamispaikan toiminta jälleen vilkasta ja vaikuttavaa, s. 15

Kotipalvelun nimi muuttui, s. 16

Laitoskirjastossa panostettiin palveluista kertomiseen, s. 16

Kirjastoautoille alueliitoksen myötä uusia pysäkkejä, s. 16

Tapahtui taustalla, s. 17

Kirjoja hankittiin edelleen eniten, s. 17

Tilasuunnittelu: yli 10 kirjaston tiloja kohennettiin, s. 19

Keskustakirjaston suunnittelu eteni vauhdilla, s. 21

Markkinointi ja viestintä:

Kirjaston 150-vuotisjuhlavuoteen valmistauduttiin, s. 22

Historiateoksen käsikirjoitus valmistui, s. 22

Tietoa henkilöstöstä, s. 23

Osaamisen kehittämiseen panostettiin, s. 24

Laatupalkintovoitto innoitti toiminnan edelleen kehittämiseen, s. 25

Organisaatio uudistui – henkilökunnan edustaja mukaan johtoryhmään, s. 26

Toimintasäännön uudistaminen aloitettiin, s. 26

Useita tietoteknisiä uudistuksia vuoden mittaan, s. 26

HelMet-yhteistyö jatkui monella saralla, s. 27

Valtakunnallinen kirjastoyhteistyö ja keskuskirjastotoiminta, s. 28

Kansainvälinen yhteistyö, s. 29

Taloustarkastus, s. 32

Ympäristöpolitiikka, -tavoitteet ja ympäristöindikaattorit, s. 33

Turvallisuus, riskienhallinta ja sisäinen valvonta, s. 33

Liitteet: Laina- ja kävijämäärät 1995 – 2009, s. 34
Talous ja tunnusluvut, s. 35

Helsingin kaupunginkirjasto

Organisaatio 1.10.2009 lähtien

Toiminta-ajatus

Helsingin kaupunginkirjasto on kansalaisten peruspalveluna avoin kaikille. Osana maailmanlaajuisista kirjastoverkkoa tarjoamme esteettömän pääsyn kulttuurin ja tiedon lähteille.

Toimimme osana paikallisyhteisöä ja kehitämme vuorovaikutteisesti kirjastopalveluja, joita asiakkamme tarvitsevat toimiakseen yhteiskunnan aktiivisina jäseninä ja saadakseen iloa elämäänsä.

Visio 2010

Rajaton kirjasto – sivistyksen ja elämysten lähde elämänkaaren kaikissa vaiheissa.

Arvot

Asiakaslähtöisyys, luottamuksellisuus, luovuus, moniarvoisuus, moniulotteisuus, taloudellisuus ja tasa-arvoisuus.

Kaupunginkirjasto pähkinänkuoressa 2009

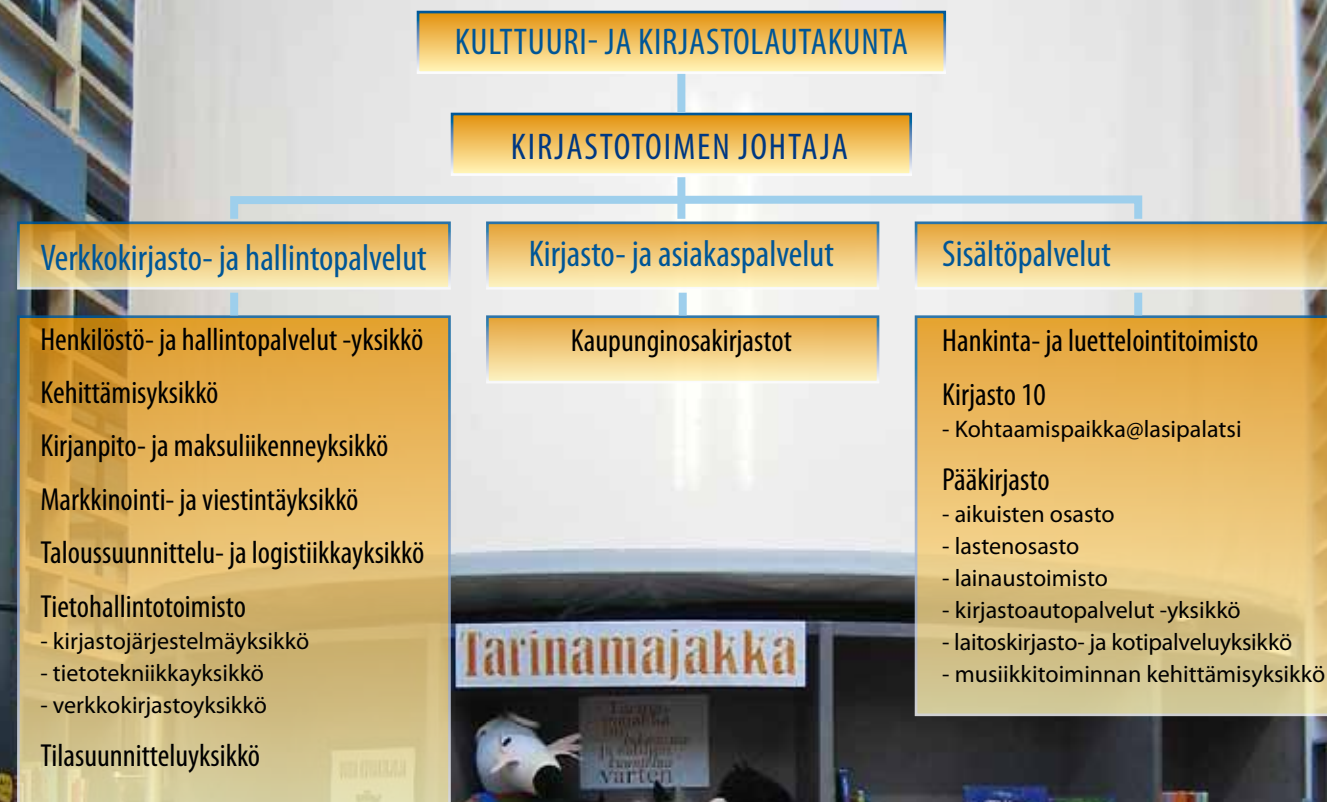
- 36 kirjastoa
- yksi lehtisali
- kaksi kirjastoautoa
- 11 laitoskirjastoa
- 500 työntekijää

Lainat: 9,3 miljoonaa

Käynnit: 13,4 miljoonaa (näistä asiakaskäynnit 6,5 milj. ja verkkokäynnit 6,9 milj.)

Jokainen helsinkiläinen lainasi

vuoden aikana keskimäärin 16,1 teosta ja asioi kirjastossa 11,3 kertaa.

HelMet-kirjasto (Helsinki Metropolitan Area Libraries)

Helsingin, Espoon, Kauniaisten
ja Vantaan kaupunginkirjastot
muodostavat HelMet-kirjaston.

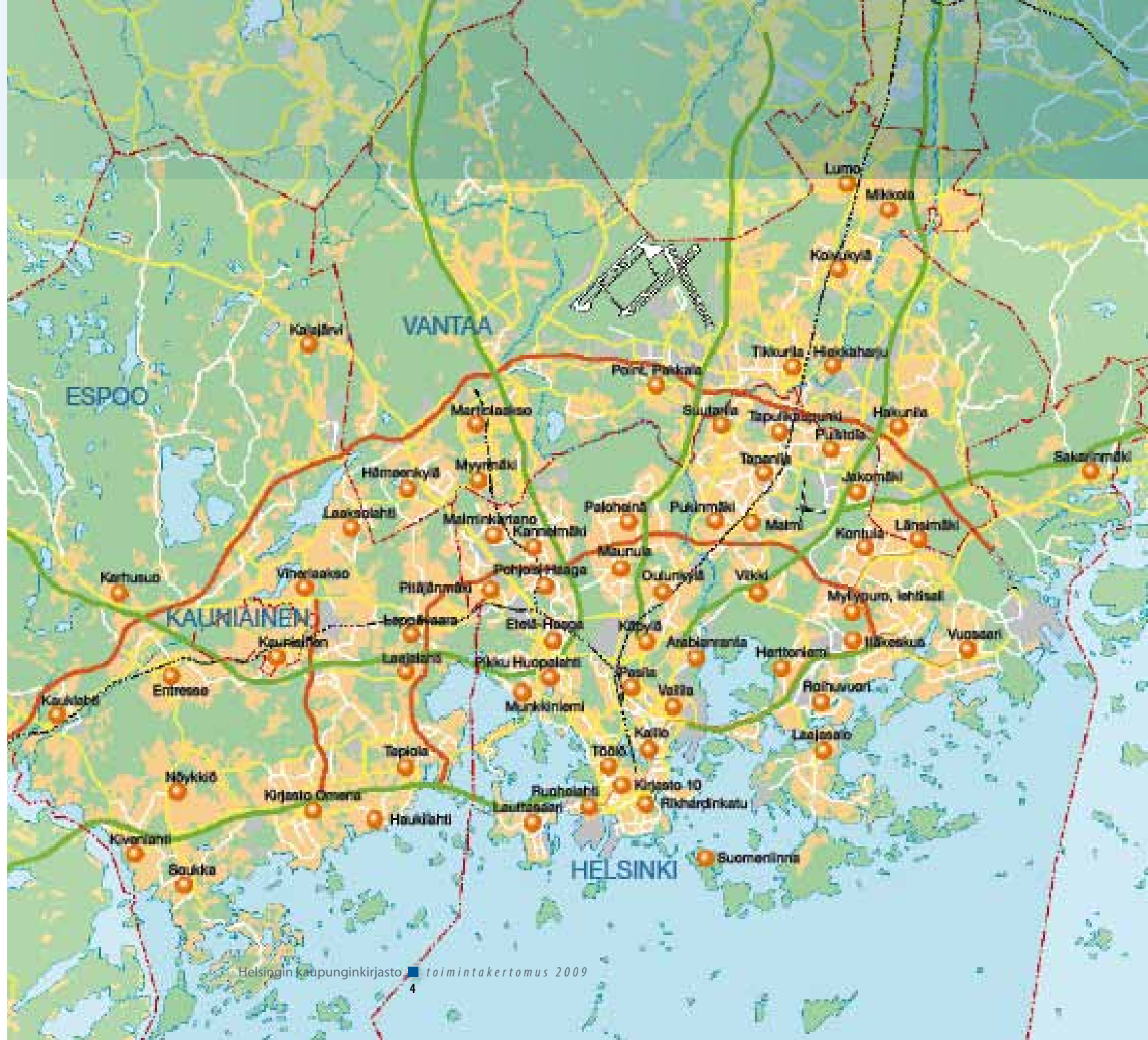
- 62 kirjastoa
- 6 kirjastoautoa
- 1 lehtisali
- 13 laitoskirjastoa
- kotipalvelu
- 900 henkeä

Kokoelma 3,6 miljoonaa
nidettä

Lainoja tilastoitiin yhteensä
19,3 miljoonaa, asiakaskäyntejä
12,1 miljoonaa.

HelMet-verkkokirjastossa asioi-
tiin 5,4 miljoonaa kertaa

Taloustutkimuksen Verkkobrändien arvostus Suomessa 2009 -tutkimuksen mukaan HelMet oli kolmanneksi arvostetuin verkkobrändi Googlen ja YTV Reittioppaan jälkeen.

Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan toiminta

Puheenjohtaja vaihtui kesken vuoden

Uusi lautakunta aloitti toimintansa vuoden alussa.

Sen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja vaihtuivat kesken vuoden.

Puheenjohtajana toimi alkuvuoden Anni Sinnemäki (Vihr). Sinnemäen tultua nimetyksi 26.6. työministeriksi, lautakunnan puheenjohtajaksi nimettiin Johanna Sumuvuori (Vihr). Kaupunginvaltuusto valitsi Sumuvuoren puheenjohtajaksi kokouksessaan 7.10.2009.

Myös varapuheenjohtaja vaihtui. Laura Rissasen (Kok) sijaan tuli 9.9. Johanna Sydänmaa (Kok).

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 10 kertaa. Kokouksissa käsiteltyjä kaupunginkirjaston asioita olivat mm. selvitys toteutumatta jääneestä sitovasta toiminnallisesta tavoitteesta vuonna 2008 sekä ehdotus kaupunginhallitukselle kulttuuri- ja kirjastotoimen johtosääntöön muuttamiseksi kirjastotoimen osalta.

Kaupunginhallitukselle tehtiin lisäksi esitys kirjasto- ja asiakaspalvelujen osaston kirjastotoimen apulaisjohtajan ja verkkokirjasto- ja hallintopalveluiden osaston kirjastotoimen apulaisjohtajan valitsemisesta.

Käsiteltyjä talousasioita olivat vuoden 2009 talousarvion noudattamisohjeet ja tilinpäätös vuodelta 2008, vuoden 2009 talousarvion toteutumista koskevat neljä ennustetta, kaupunginkirjastossa perittävistä maksuista päättäminen, vuoden 2010 talousarvioehdotus ja vuosien 2010 – 2012 taloussuunnitelmaehdotus sekä ehdotus investointiosaksi 2010 – 2014.

Lisäksi tehtiin esitys kaupunginhallitukselle kaupunginkirjaston vuoden 2009 käyttötalousarvion määrärahojen korottamisesta ja käsiteltiin vuoden 2010 investointimäärärahojen ylitys ja vuoden 2010 käyttösuunnitelma. Aineiston korvausmaksun maksamisesta pääkaupunkiseudun kirjastoissa päätettiin.

Hyväksyttiin keskustakirjaston hankesuunnitelman tilaaminen, ehdotus kirjastotoimen talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaksi 2010 – 2014 ja Töölön kirjaston tarveselvitys.

Itäkeskuksen ja Vuosaaren kirjastojen johtajien ero hyväksyttiin ja tehtävät julistettiin haettaviksi.

Lautakunta päätti hankinta- ja luettelointitoimiston toimistopäällikön virkaan ja pääkirjaston osastonjohtajan tehtävään valittavista.

Lisäksi annettiin lausunto mm. lähikirjastoja ja alueellisia kulttuurihankkeita koskevasta talousarvioaloitteesta ja lausunto talousarvioaloitteeseen Maunulan julkisten palvelujen parantamisesta sekä Kulosaaren ala-asteen sivurakennuksen perusrakennuksen hankesuunnitelmasta ja Kulosaaren korttelitalon tarveselvityksestä.

Keväällä opintomatka Amsterdamiin

Lautakunta teki 24. – 26.5. opintomatkan Amsterdamiin. Vierailuun kuului paikallisten päätöksentekijöiden tapaamisia. Tutustumiskohteiksi oli valittu uusia kulttuurirakennuksia kuten keskustakirjasto, musiikkitalo sekä lisärakennus, jolla oli yhdistetty kaupunginteatteri ja Melkweg -kulttuurikäytössä oleva vanha tehdasrakennus.

Matkalle osallistui seitsemän lautakunnan jäsentä.

Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan kokoonpano 2009 – 2012

Varsinainen jäsen

Johanna Sumuvuori, pj. (Vihr)
Johanna Sydänmaa, varapj. (Kok)
Heidi Ekholm-Talas (Kok)
Aleksi Päiväläinen (Kok)
Hannu Oskala (Vihr)
Tiina Hiltunen (SDP)
Risto Kolanen (SDP)
Alina Mänttari-Buttler (Vas)
Lasse Liemola (RKP)

Varajäsen

Jasmin Hamid (Vihr)
Aleksis Seeck (Kok)
Tommi Ojala (Kok)
Kati Spets (Kok)
Mikael Vakkari (Vihr)
Jaana Alaja (SDP)
Ville Jalovaara (SDP)
Reiska Laine (Vas)
Marica Rosengård-Weckström (RKP)

*Kaupunginhallituksen edustaja on Osku Pajamäki (SDP)
ja varaedustaja Hannele Lehtonen (SDP).*

Lautakunnan puheenjohtaja Anni Sinnemäki siirtyi työministeriksi 26.6. Kuvassa Sinnemäki opintomatalla Amsterdammassa kulttuurijohtaja Pekka Timosen, kaupunginhallituksen edustaja Osku Pajamäen ja kulttuurikeskuksen osastopäällikkö Veikko Kunnaksen kanssa.

Kirjastotoimen johtajan katsaus

Synkkenevät talousnäkymät varjostivat muuten vakaata vuotta

Vuosi 2009 tarjosi monia ilonaiheita: asiakastytyväisyys oli huipputasoa, käyntien määrä kasvoi, uusi kirjasto avattiin Sakarinmäessä ja keskustakirjastosta alettiin laatia hankesuunnitelmaa. Tunnelmia vakavoivat kaupungin heikkenevät talousnäkymät.

Vuosi 2009 tuntui jakautuvan kahteen osaan: valoisaan alkuvuoteen ja tummien sävyjen värittämään loppuvuoteen. Alkuvuotta leimasi ilo kaupunginkirjaston marraskuussa 2008 saamasta Laatuksen laatupalkinnosta ja siihen liittyneistä monista tilaisuuksista ja huomionosoituksista. Iloinen asia oli myös 1.1. avautunut uusi lastenkirjasto, Sakarinmäen kirjasto, Helsinkiin liitetyn Lounais-Sipoon alueella. Myös talous vaikutti vakaalta.

Loppuvuotta leimasi vahvasti kaupungin taloudellisen tilanteen heikkeneminen ja varautuminen talouden huonontumiseen entisestään. Siihen liittyi kaupungin palveluverkkoa koskeva laaja tarkastelu, jossa myös

muutamat kirjastot joutuivat lakkautusuhan alaisiksi. Tämä käynnisti samanlaisen asukkaiden kansanliikkeen kirjastojen puolesta kuin vuonna 2002, jolloin kirjastojen sulkeminen edellisen – ja ilman sulkemisia päättyneen – kerran oli esillä. Nyt tehty palveluverkon tarkastelu ei vuoden 2009 aikana ehtinyt päätöksentekovaiheeseen.

Useita hankkeita edistettiin aktiivisesti

Kertomusvuotta voisi kuvata myös poikkeuksellisen vivahteikkaana ja monipuolisena vuotena toiminnan näkökulmasta. Asiakkaat eivät vain ilmaisseet tukeaan kirjastojen puolesta, vaan antoivat jo ennen sulkemisuuhkaa ennätyk-

sellisen hyvät arviot kirjaston asiakaspalvelusta. Luku oli 4,5 asteikolla, jossa viisi on korkein.

Myös käyttöluvut pysyivät korkeina. Kirjastossa käytiin jonkin verran enemmän kuin edellisenä vuonna ja myös verkkopalvelujen käyttö lisääntyi. Lainausten sijaan laski hie- man, eli vähän yli prosenttiin. Lasku kohdistui aikuisten kirjalainoihin sekä musiikkilainoihin.

Talouden heikkeneminen ei siis ainakaan vielä näy vastaavanlaisena kirjastonkäytön kasvuna kuin 1990-luvun alkupuolella.

Laatupalkinnon johdosta kirjasto sai kaupunginjohtajan kehittämisrahaa, jota käytettiin asiakaspalvelukartoituksiin sekä kirjastojen vaikutusalue tutkimukseen. Viimeksi mainitussa

korostui kaupunginosakirjastojen merkitys, sillä ne tavoittavat hyvin lähialueidensa asukkaat.

Tila- ja palvelukonsepteja kehitettiin edelleen. Uudella tilakonseptilla pyritään helpottamaan ja sujuvoittamaan asiointiprosessia sekä tuomaan kirjaston tarjonta aiempaa paremmin esille. Uuden palvelukonseptin tavoitteena on mm. aiempaa miellyttävämpi ja laadukkaampi asiointikokemus.

Keskustakirjastohanke eteni hankesuunnitteluvaiheeseen, jossa suunnitellaan uudisrakennusta kaupungin omistamalle tontille Töölönlahdelle. Hanketta esiteltiin eri tahoilla ja virikkeitä haettiin ulkomailta. Toiminnan ideointia varten kirjastoon perustetut Kipinä-ryhmät ovat keskustakirjaston suunnittelun lisäksi

saaneet tehtävän toteuttaa heti käyttöön otettavia ideoita. Nimensä mukaisesti ”kipinöiden” pitäisi pienimuotoisilla ideoilla levittää uusia ajatuksia ja toimintaa koko kirjastoverkkoon.

Uusi organisaatio tuli voimaan lokakuussa

Kevään aikana valmisteltiin organisaatio-uudistus, joka tuli voimaan 1.10. Uudistuksen tarkoituksena on vahvistaa kaupunginosakirjastojen asemaa ja verkkokirjaston kehittämistä. Kummallekin toiminnolle perustettiin oma osasto, jota johtaa kirjastotoimen apulaisjohtaja. Apulaisjohtajien määrää lisättiin yhdellä ja palattiin aiempaan kolmen kirjastotoimen apulaisjohtajan käytäntöön. Kolmannen apulaisjohtajan vastuualueena ovat sisältöpalvelut eli vastuu kokoelmasta ja sen kehittämisestä.

Suuri muutos tapahtui myös kirjastotointa johtavan poliittisen elimen, kulttuuri- ja kirjastolautakunnan kokoonpanossa. Vuoden alussa aloittaneessa uudessa lautakunnassa vaihtuivat kaikki jäsenet yhtä lukuun ottamatta. Lisäksi sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja vaihtuivat ensimmäisten kuuden kuukauden aikana muihin tehtäviin siirtymisten vuoksi. Toiminnallisesti ja taloudellisesti vuosi oli hyvä. Sitovat tavoitteet, käyntien määrä ja

aukiolotunnit, saavutettiin. Tulospalkkion onnistumisprosentti oli 85. Työhyvinvointikyselyn mukaan kaupunginkirjastossa henkilökunnan tyytyväisyys on jossain määrin korkeampi kuin kaupungissa keskimäärin. Tuottavuudessa on kuitenkin laskeva trendi.

Historiateoksen käsikirjoitus valmistui

Samalla kun vireillä on ollut monia uusia ja tulevaisuuteen tähtääviä asioita, valmistauttiin vuoden aikana myös vuoteen 2010, joka on kaupunginkirjaston 150-vuotisjuhlavuosi. Asiakaille ja kutsuvieraille suunniteltujen tapahtumien lisäksi oli työn alla myös kaupunginkirjaston historian toinen osa, vuosia 1940 – 2005

kuvaava teos.

Omaan lähihistoriaan perehtyminen on ollut sekä lohdullista että opettavaista. Talouden lihavat ja laihat vuodet seuraavat toisiaan ja suuriakin suunnitelmia kannattaa tehdä ja tavoitteita asettaa, sillä useimmat niistä saavutetaan enemmän tai myöhemmin. Toiminnan kokonaisuus rakentuu monien toimijoiden panoksesta ja tämän päivän hyvät teot ovat huomisen historiaa.

Fil.lis., historioitsija Mikko Laakson kirjoittama teos *Kansanvalitajasta kansalaisten olohuoneeksi* on vuoden 2010 alussa jaettu koko henkilökunnalle ja kaupunginhallinnon poliittisille päättäjille. Päättäjille kirja tarjoaa värikkäitä tarinoita kirjastotyöstä, mutta myös

tietoa siitä, miten kirjastosta on vuosien mittaan kehittynyt yhä tärkeämpi osa asukkaiden arjesta ja kaupungin palveluista.

Kirjaston työntekijöille, joista useimmat ovat lyhyemmän tai pidemmän ajan olleet mukana rakentamassa tätä teoksessa kuvattua toimintaa, se on osoitus heidän työpanoksensa tärkeydestä ja samalla myös kiitos heidän tekemästään työstä.

Toivon, että kirjan lukeminen, samalla kun se ilahduttaa, antaa meille kaikille voimia ja uskoa selviytyä edessä olevista taloudellisesti vaikeammista vuosista.

Maija Berndtson
kirjastotoimen johtaja

*Näkymä Töölönlahdelle.
Keskustakirjastolle varattu
tontti kuvan oikeassa
alalaidassa.*

Kirjastojen vuosi: Toimintaa, tapahtumia, yhteistyötä

Kirjastot tuottivat jälleen satoja asiakkaiden toivomia ja tarvitsemia tilaisuuksia, tapahtumia ja näyttelyitä. Erilaisissa tilaisuuksissa kuulijakuntaa oli vuoden kuluessa kymmeniä tuhansia. Yksi uusi kirjasto avattiin ja yksittäisten kirjastojen vaikutusalueista saatiin tutkittua tietoa.

Uusi lastenkirjasto avattiin Sakarimäessä

Sakarimäen lastenkirjasto siirtyi alueliitoksen myötä Helsingin kaupunginkirjaston hoidettavaksi 1.1.2009 alkaen (kuva 1). Lastenkirjasto palvelee rakennuksessa olevia suomen- ja ruotsinkielisiä luokkia, päiväkotia sekä alueen lapsiperheitä. Kirjasto oli kouluaikoina avoinna kaikille perjantaisin klo 9 – 15 ja muina viikonpäivinä vain luokkien käytettävissä.

Tilastotietoa ensimmäisestä toimintavuodesta

- 204 aukiolotuntia
- yhteensä 11 600 lainaa, eli 57 lainaa aukiolotuntia kohden
- 9 700 käyntiä

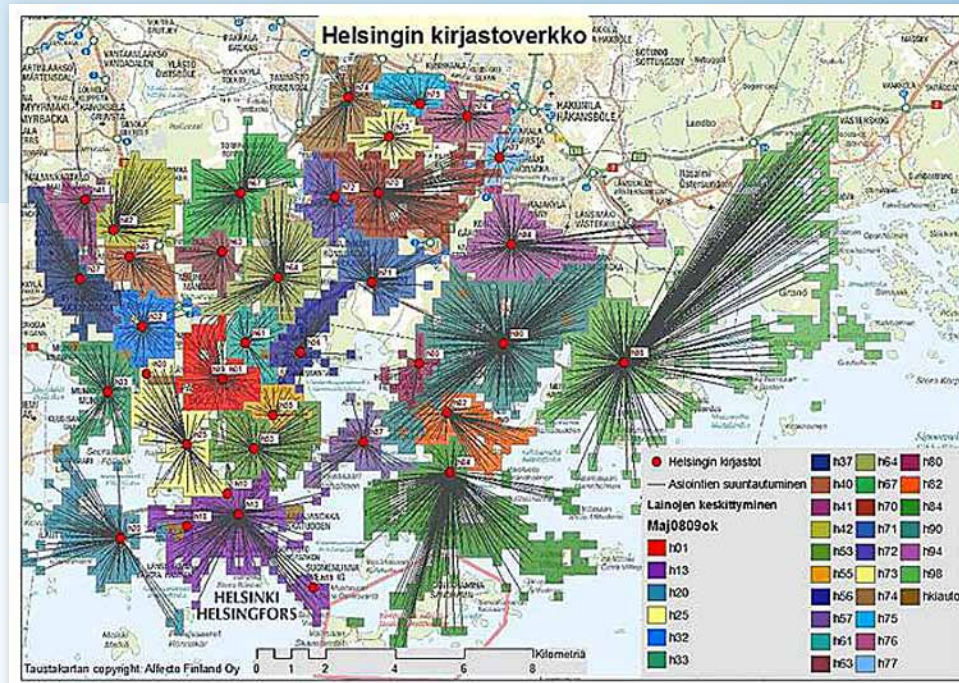

Tutkija Jaani Lahtinen

Vaikutusalue tutkimuksen tulos: Kirjastot vastaavat hyvin kaupunginosansa asukkaiden kysyntään

H elMet-kirjasto teetti kertomusvuonna tutkija Jaani Lahtisella tutkimuksen, jossa tarkasteltiin, miten pääkaupunkiseudun kirjastojen lainauksen asiointivirrat pääkaupunkiseudulla muodostuvat, miten lukutottumukset painottuvat ja millaisia profiileja eri alueet saavat.

Tutkimus tehtiin kaikkien neljän kunnan lainaustietojen pohjalta. Aineistona oli vuonna 2008 tehdyt 1,7 miljoonaa lainaustapahtumaa. Tutkimusaineisto otettiin kirjastotietokannasta joulukuussa 2008 ja kesäkuussa 2009. Tutkijalla oli hallussaan tilastotiedot kunkin alueen asukkaiden sosio-ekonomisesta rakenteesta.

Lähikirjastoilla suurin vetovoima

Tuloksena saatiin määritettyä kirjastojen dominanssialueet, eli alue, jolla kirjasto on johtava toimija muihin verrattuna.

Asiointivirroista saatettiin päätellä, että lähikirjastot ovat kyenneet luomaan itselleen selkeän alueen, joilla ne ovat enemmistöä palvelevia kirjastoja. Useimmat kirjastot vetävät lähialueiltaan noin 50 % tai enemmän kaikista kirjastoasiointeista. Kirjastoverkossa ei siis tutkimuksen mukaan vaikuta olevan yleistä ja säännönmukaisena havaittavissa olevaa päällekkäisyyttä. Erityisesti kuntarajat ylittävä lainaus on kuitenkin melko vähäistä. Vastaavalla aineistolla ei Suomessa ole aiemmin tehty näin laajaa tutkimusta.

Kirjastojen tarjontaa alueittain

Pääkirjasto, Pasilan kirjasto

Pasilan kirjasto pidensi aukioloaikaansa. Kirjasto avattiin arkisin jo klo 9.00 entisen klo 10 sijaan.

Kirjastossa järjestettiin yhteensä 32 yleisö-tapahtumaa, ja kaksi lukupiiriä kokoontui 21 kertaa. Lasten toimintaan ja tapahtumiin osallistui yhteensä 990 lasta tai nuorta. Kaikkiin tapahtumiin yhtensä osallistui Pasilan kirjastos- sa yhteensä 3 850 asiakasta.

Vuoden huippu:

Vieraana NASA:n astronautti

Viimeiselle Apollo-lennolle vuonna 1972 osallistunut astronautti, geologi, moninkertai- nen kunniatohtori Harrison Schmitt (kuva 1) vieraili Suomessa 14. – 18.4. Pasilan kirjastossa häntä oli kuulemassa 18. huhtikuuta 350 kiin- nostunutta. Avaruus-teemaan liittyivät myös 5.10. pidetty avaruustapahtuma (170 osallistu- jaa) ja avaruusaiheisten luentojen sarja syksyllä (3 luentoa, yhteensä 141 osallistujaa).

Suoma-kirjakahvilassa opitaan suomea juttelemalla

Maahanmuuttajille tarkoitettu Suoma -kirjakahvila (kuva 2) aloitti toimintaansa huh- tikuussa. Sinne ovat tervetulleita kaikki, jotka haluavat parantaa suomen kielen taitojaan.

Aikaa vietetään yhdessä jutellen ja suomen kielen saloihin tutustuen. ”Suomalaiset” kokoontuivat 27 kertaa, ja kieltä opiskelevia oli 232.

1.

2.

3.

4.

Ohjelmatoiminta 2009 koko kaupunginkirjastossa

Tilaisuus	Kerrat	Osallistujia
Kirjaston käytön, tietotekniikan ja tiedonhaun opetus	1 061	8 723
Lasten tilaisuudet	1 092	13 543
Nuorten tilaisuudet	92	1 192
Aikuisten tilaisuudet	388	10 823
Näyttelyt	402	-
Muut tapahtumat	123	9 926
Lasten lukuvinkkaus	462	9 559

ETELÄINEN

Rikhardinkadun kirjasto: Kalevala 160 vuotta merkeissä Kalevalan naisten rakuke- ramiikka-näyttely 16.2. – 4.4., Taiteiden yönä 21.8. Kaspar-yhtyeen musiikkiesitys (kuva 3). Lukupiiri kerran kuussa. 27 tilaisuutta aikuisille, 1 100 osallistujaa, 48 lasten tapahtumaa, 787 osallistujaa, pikkulapsille 49 tapahtumaa, 806 osallistujaa. Kuukausittain vaihtuvia näyttelyitä yhteensä 70.

Kirjasto 10: Kymppi panosti erityisesti asiakkaiden aktiiviseen osallistamiseen näyt- telyiden ja tapahtumien järjestämisessä. Tie- dottamista ja eri kanavien käyttöä lisättiin, ja tulosta syntyi: asiakkaat järjestivät näyttelyitä, vitriiniinäyttelyitä, musiikki- ja tanssiesityksiä,

luentoja, keskusteluja, haastatteluja ja julkis- tamistilaisuuksia, yhteensä 120 kpl. Yhteistyö Radio Helsingin Levylaukku-ohjelman kanssa alkoi. Levylaukussa ohjelman vieras soittaa omia lempilevyvalintojaan (kuva 4). Ohjelman toimittaja Laura Haapala lähettää listan vierai- den levyistä kirjastoon kootaan niistä viikoit- tain vaihtuva näyttely.

Kaunokirjallisuuden lainaaminen aloitettiin. Sitä ei ole Kymppin omissa kokoelmissa, mutta nyt lainattaviksi laitetaan kirjastoon palautet- tuja teoksia.

Lauttasaaren kirjasto: Lauttasaari-säätiön taidenäyttely kirjastossa, osallistuminen Laut- tasaari-seuran kulttuuriyöryhmän toimintaan.

Ruoholahden lastenkirjasto: Lukuvinkkaus- ta koululaisille, satutuokioita, nukkteteatteria, uusi taidenäyttely joka kuukausi.

Suomenlinnan kirjasto: Vieraina Kirsi Kunnas ja Jarkko Sipilä, myös lasten ohjelmaa järjestettiin.

Töölön kirjasto: Lainan päivänä 8.2. oli ensimmäistä kertaa Koirasunnuntai. Klo 10 – 12 oli varattu allergisille asiakkaille, klo 12 alkaen koirat omistajineen olivat tervetulleita (kuva 1). Ohjelmassa oli mm. koira-aiheisia tietoisuuksia. Asiakkailta tuli runsaasti kiitosta. Töölön kirjastossa oli 29 kokoelmia markkinoiva näyttelyä, joiden aiheet vaihtelivat vuodenaikojen ja ajankohtaisten tapahtumien mukaan, esillä oli mm. 20 vuotta Berliinin muurin murtumisesta, vuosi 1809, avaruuden teemavuosi ja talvisodan alkaminen.

1.

2.

3.

4.

LÄNTINEN

Kannelmäen kirjasto: Osallistui neljän kaupungin monikulttuuriseen MUKAAN-hankkeeseen. Hanke valmentaa esimiehiä ja työyhteisöjä monikulttuurisuuden johtamisessa ja monimuotoisuutta ymmärtävän työyhteisön kehittämisessä (kuva 2). Kirjasto suljettiin 14.10. valaistus- ja palvelualue remontin vuoksi. Nuorisokeskuksen kanssa yhdessä pidetty läksykerho maahanmuuttajalapsille jatkui syksyllä. Oppisopimusharjoittelija piti 3.12. lapsille vinkkauksen somalinkielisistä kirjoista somaliaksi. Keväällä alkoi CADDIES -hanke, joka on Helka ry:n kaupunginosien yhteisöllisyyden ja paikallistason kumppanuuksia edistävä kansainvälinen hanke.

Etelä-Haagan kirjasto: Onnistunut Runon ja tanssin ilta. Oman huoneen perustaminen. Oma huone on varattavissa ja siellä on tarpeen mukaan peli-, kokoontumis- tai hiljentymismahdollisuus, käytettävissä ompelukone (kuva 3). Muisaitamat Lokaviikoilla ja joulun alla.

Pikku Huopalahden kirjasto: Avaruus- ilmat kansainvälisen Tähtitieteen vuoden kunniaksi. Paikalla Ursan puhallettava planeettaario lasten iloksi.

Malminkartanon kirjasto: Pöytäteatteri Porsas Urhea 21.11. katsojina 15 lasta, 15 satuntia, 112 lasta.

Munkkiniemen kirjasto: Useita kirjailijavierailuja, paikalla Markku Rönkkö, Petri

Minkkinen, Kai Vakkuri, Veikko Litzen, Paula Havaste, Kjell Westö. Esillä Tero Nummela supersuosittua Star Wars -esineistöä ja Max Matteron hellyttäviä Star Wars -legoja vitriineissä. Vinkkausta 42 luokalle, 800 lapselle.

Pitäjänmäen kirjasto: Nuorisotalon kanssa yhteistyössä Bändi-ilta 16.5. Tomi Pulkisen Musiikkituokio lapsille 21.11. Parempaa ikää lännessä -tapahtuma 7.10.

Pohjois-Haagan kirjasto: Kirjailija Katri Lipsonin kirjailijavierailu, Ritva Koskensuon monologiesitys Terveisiä Tivolitieltä 28.10. Metropolian opiskelijoiden draamallista viisointia kaupunginosan tulevaisuudesta 30.9.

KESKINEN

Kallion kirjasto: koko perheen musiikkisunnuntai, mukana Kallio kukkii ja kipinöi ja Taiteiden yön puistotapahtumissa (kuva 4). Alkuvuonna lukuisia kirjanäyttelyitä. Dekkarilukupiiri ja venäläisen nykykirjallisuuden lukupiiri viisi kertaa. Kirjasto suljettiin remontin vuoksi 12.10.

Arabianrannan kirjastoa: Arabianrannan kirjaston yhteistyö Taidemaalariliiton kanssa tuotti vuonna 2009 11 ammattitaiteilijan taidenäyttelyä.

Käpylän kirjasto: Kirjaston ja Käpylän kirjastoyhdistyksen yhdessä järjestämiä kirjailijailtoja. Käyntejä kirjailijailloissa oli yhteensä 306. Suositummat illat olivat Kaisa Korhosen ja

Hanna-Leena Helavuoren yhteinen kirjailta (50 osallistujaa) ja Jaakko Hämeenniemen kirjailta (51 kuulijaa).

Vallilan kirjasto: Paneelikeskustelujen sarja (kuva 1), aiheina mm. taiteen rajat, naisten ja miesten asema, keskustelijoina mm. Kiba Lumberg, Kaarina Hazard, Ummaya Abu-Hanna, Antti Nylén ja Arne Nevanlinna. Oula Silvennoinen kertoi Suomen ja Saksan turvallisuuspoliisiyhteistyöstä sodan aikana. Taiteiden yönä järjestettiin ohjelmaa lapsille sekä yhden yön taidenäyttely, jossa 12 taiteilijaa esitteli teoksiaan kirjastossa. Kirjailijavieraana oli Eppu Nuotio. Syyskuussa Viljo Kajavan 100-vuotispäivän tapahtuma yhteistyössä Otavan, työväenopiston ja SKS:n kanssa.

Marraskuussa esillä Tähtitieteen juhlatilaisuus: Kansleri Ilkka Niiniluoto ja dosentti Hannu Karttunen keskustelivat aiheesta "Galilei, tiede ja filosofia" ja tutkija Asko Palviainen esitelmöi otsikolla "Maailmankaikkeus tänään, huomenna". Joulukuussa kirjailijavieraana oli Kristina Carlson.

KOILLINEN

Malmin kirjasto: Lukuisia tilaisuuksia eri yhteistyötahojen kanssa, mm. Malmin seurakunnan, Malmi-seuran ja kehitysvammaliiton kanssa. Viikoittain vaihtuvia kirjanäyttelyä, osin ajankohtaisista aiheista, osin aineistosta, jonka halutaan saavan huomiota. Mukana aikuisten, lasten ja nuorten kirjat, musiikkiaineisto. Yli 260 osallistujaa satutunneilla, kirjavinkkausta yli 300 koululaiselle.

Jakomäen kirjasto: Syksyllä ohjelmaa

nuorille, mm. manga- ja Rap-työpajat (kuva2). kolme Myyrä-elokuvan esitystä päiväkotilapsille, 60 osallistujaa.

Puistolan kirjasto: Läksy-help neljänä päivänä viikossa, Halloweenina virkailijat noitia ja hirviöitä.

Pukimäen kirjasto: Lautapeli-ilta nuorille ja vanhemmille 19.11. Vieraana Aulikki Oksanen 4.11., 30 kuulijaa, satutuokioissa 113 kuulijaa.

Suutarilan kirjasto: Wilson Kirwan vierailu

19.9. Cosplay -asujen suunnittelu ja valmistaminen 14.10. Rapitaiteilija Asan räppipajat ja Rauhankasvatuksen työpajat, jotka Suutarilan kirjasto tarjosi kolmelle koululle. Pajojen tulosten esittäminen Suutarilan kirjastossa 20.9. läsnä 150 oppilasta. EU-vaalien ennakkoäänestyspaikkana 27.5. – 2.6.

Tapanilan kirjasto: Viisi kirjallisuusiiltaa yhteistyössä Tapanilan kirjaston tukijoukkojen kanssa, paikalla 100 kuulijaa. Mukana Mosa he-

rää -tapahtumassa 26.4. Koulujen alettua 27. ja 28.8. neuvontaa koulukirjojen päällystämiseksi.

Tapulikaupungin kirjasto: Koko perheen tähtitieteen tapahtuma Ursan kanssa 27.8., osallistujia 200. Lukupiiri iltapäiväkerholaisille Tapulin leikkipuistossa.

Viikin kirjasto: Viikin kirjasto ja Infokeskus juhlivat 10-vuotispäiväänsä 4.9 (kuva 3). Nuukuusviikon tavaravaihtotapahtuma 20. – 22.4. Kävelysauvojen ja energiamittareiden lainausta.

1.

3.

2.

POHJOINEN

Maunulan kirjasto: Kirjailija Helvi Juvosen merkkipuoden kunniaksi satu- ja runotapah-tuma

Oulunkylän kirjasto: Talvikaudella joka tiistai kirjastonkäytön, tiedonhaun, tietotekniikan, internetin ja/tai sähköpostin opetusta. Palveluja esiteltä Oulunkylä-lehden joka numerossa. Adultan Oulunkylän yksikön kanssa järjestetty tutustuminen kirjaston palveluihin 100 maahanmuuttajalle.

Paloheinän kirjasto: Syksyllä kolme kirjailija-iltaa yhteistyössä suomenkielisen työväenopiston kanssa, paikalla Outi Pakkanen, Jarkko Sipilä, Harri Nykänen ja Leena Lehtolainen. Syyskaudella Lukupiiri, jossa 10 osallistujaa.

KAAKKOINEN

Kulosaaren kirjasto: Tieto-Finlandia -voittaja, kulosaarelainen Marjo T. Nurminen vieraili Kulosaaren kirjastossa. Hän kertoi kuulijoille kirjastaan Tiedon tyttäret. Kulosaaren kirjasto suljettiin 15.10. alkaen sisäilmaongelmien vuoksi.

Herttoniemen ja Roihuvuoren kirjastot: Kaupungin 4V ja Alpakka-hankkeet jatkuivat. Terveellinen kaupunginosa -ohjelmassa luotiin Liikuntavälineitä kirjastoon -projekti, jossa kesäkuusta lähtien asukkailla oli mahdollisuus lainata liikuntavälineitä ja liikunnallisia pihapelejä (kuvat 2 ja 3). Kumppanina oli liikuntavirasto.

Laajasalon kirjasto: Laajasalolaisen kouluttajan ja kirjailijan Ritva Enäkosken vuotuisen vierailu. Tänä vuonna aiheena oli "vatkata ja vatuloida vai ratkaista ja riemuista". Aihe käytiin läpi yleisön ja kouluttajan yhteistyönä.

ITÄINEN

Itäkeskuksen kirjasto: Itäkeskuksen kirjasto ja kulttuurikeskus Stoa täyttivät 25 vuotta lokakuussa 2009. Tätä juhlistettiin osallistumalla Stoa juhlatilaisuuteen omalla ohjelmalla, kirjaston historiaa kuvaavilla lehtileikennäytellyillä ja kirjallisuus- ja musiikinäytellyillä. Suuren suosion saavutti vuotta 1984 koskeva tietokilpailu, johon saivat osallistua sekä juhlavieraat että kirjaston käyttäjät. Itäkeskuksen kirjasto toimi yhtenä Stoa:ssa pidettyjen viidensien somalinkielisen kirjallisuuden messujen järjes-

täjänä ja organisoijana maaliskuussa (kuva 4). Somalinkielinen internetopetus toteutettiin yhteistyössä Somaliliiton kanssa. Opettajana toimi Abdirashid Awad Dirie. Opetustilaisuuksia oli kahdeksan miehille ja kahdeksan naisille, kussakin yhdeksän oppilasta.

Kontulan kirjasto: Yhteistyötä paikallisten toimijoiden ja kaupungin virastojen kanssa: Kontula seuran vuosikokous 10.3. Vasemmistoliiton EU-vaalikeskustelu 16.3., kaupunkisuunnitteluviraston kaavainfo pientaloalueesta 23.3.

Sakarimäen lastenkirjasto: Kirjasto avattiin 1.1.

Myllypuron lehtisali: Europarlamenttivaalien ennakoäänestyspaikka 27.5. – 2.6.

Vuosaaren kirjasto: Kirjasto järjesti Vuotalossa Maailman lapset -äitienpäivätilaisuuden 9.5. kahvila Pokkarissa, Runo ja sävel -tapahtuman Vuosalissa 12.9. (kuva 5). Wilson Kirwa esiintyi Vuosalissa 19.9. ja Pekko Pulakan (viulu) ja Samvel Margarjanin (piano) iltapäivämatinea pidettiin Vuotalon aulassa 18.12.

Pelita-
pahtuma
Oulunkylän
kirjastossa.

Eri asiakasryhmien palvelua suunniteltiin myös keskitetysti

Kirjastojen lisäksi toimintaa ja tapahtumia järjestävät viisi ryhmää; seniori-, nuorten-, lasten- ja maahanmuuttajaryhmä sekä svenska gruppen. Kertomusvuonna kirjaston 150-vuotisjuhlavuotta valmisteli lisäksi Event-ryhmä.

Seniorityöryhmä: Ryhmä toimi yhteistyössä sekä kotipalvelun että kohtaamispaikan kanssa ikäihmisille suunnattujen kirjastopalvelujen parantamiseksi. Kehittämisen kohteina olivat mm. tiedottaminen palveluista ja kohderyhmän tietokoneopastuksen varmistaminen.

Nuorisoryhmä: Kesäädösä kiersi jälleen 26.6. – 31.7. Ryhmä osallistui Lokaviikkojen ohjelman ideointiin ja toteutukseen. Kirjaston työntekijöille järjestettiin nuorisotyön koulutus yhdessä kehittämisryhmän kanssa.

Lastenkirjastoryhmä, Lasko: Kaikki kaupungin 7-luokkalaiset kutsuttiin kirjastokäynnille. Kirjan ja ruusun päivän tapahtumiin osallistuttiin 5.5. (kuva 1) ja kirjastoauto oli Annantalon lastenkirjallisuustapahtuma Kirjativolissa

17. – 20.5. Kirjaston 150-vuotismerkkivuoden eli vuoden 2010 noteeraamiseen valmistauduttiin ja suunniteltiin Sadan perheen talo -projektia.

Monikulttuurinen ryhmä: Kaupungin kirjaston internetsivuille laitettavia kirjaston palveluja esitteleviä videoita suunniteltiin ja videoihin sopivia erikielisiä spikkaajia etsittiin. Esittelyvideoiden teknisestä toteutuksesta vastasi Kirjasto 10. Ensimmäiset äänitykset tehtiin vuoden 2009 lopulla (kuva 2).

Svenska gruppen: Ryhmä panosti vuonna 2009 markkinointiin. Suurimmat satsaukset olivat osallistuminen Ett hus kommer lastat -tapahtumaan Arbiksessa 22.4. sekä tempaus ammattikorkeakoulu Arcadassa ja ammatti-

koulu Prakticumissa 7 – 9.10 jossa oli mukana tietopalvelua antava iGS-tyynyri. Tämän yhteyteen laadittiin uusi esite, "Bibban". Seudullinen yhteistyö ja varsinkin yhteistyö HelMetin ruotsinkielisen ryhmän Helmerin kanssa oli tiivistä. Vuosittainen palkinto My-muggen suomenkielisel kollegalle, joka on erityisen positiivinen ruotsin kielelle, meni vuonna 2009 Rikhardin kadun johtajalle Jorma Mähöselle (kuva 3).

Event-ryhmä: Kirjaston 150-vuotisjuhlavuotta valmistelemaan perustettiin Event-ryhmä, joka suunnitteli juhlavuoden tapahtumarungon ja ideoi asiakkaille suunnattua ohjelmaa. Juhlakausi suunniteltiin alkavaksi 8.2. ja päättyväksi 10.10.2010 (kuva 4).

Verkkokirjastossa asiointi lisääntyi edelleen

Verkkokäyntien määrä oli vuonna 2009 edelleen kasvusuunnassa. Niitä kertyi yhteensä 6 919 682, eli 4,3 prosenttien enemmän kuin edellisellä vuonna.

Verkkotietopalveluissa annettiin 16 900 vastausta, joista 10 800 iGS:in ja 1 700 Kysy kirjastonhoitaja -palvelun asiakkaille.

Kysy online -palvelua annettiin 4 157 kertaa. Vuoden mittaan vastattiin 207 HelMet-palautteeseen. iGS:n sivuilla käytiin 927 000 kertaa.

Vuoteen 2007 mennessä verkkokäyntien määrä ylitti kirjastokäyntien määrän. Vuonna 2008 – 2009 sama suunta jatkui. Jos käyntejä

tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena, niiden määrä on kasvanut voimakkaasti koko 2000-luvun, vaikka vuonna 2007 kasvu hidastuikin. Vuonna 2009 käyntien kokonaismäärä kasvoi selvästi.

Helsingin kaupunginkirjaston verkkosivustossa on neljä kokonaisuutta, joihin kohdistuvia käyntejä mitataan erikseen:

- HelMet
- Lib.hel.fi
- Kirjastot.fi

HelMet-palveluun kohdistuvien vierailujen määrä jaetaan neljän HelMet-kirjaston kesken

väestönmäärän mukaan. Tarkasteluissa on mukana vain Helsingin osuus.

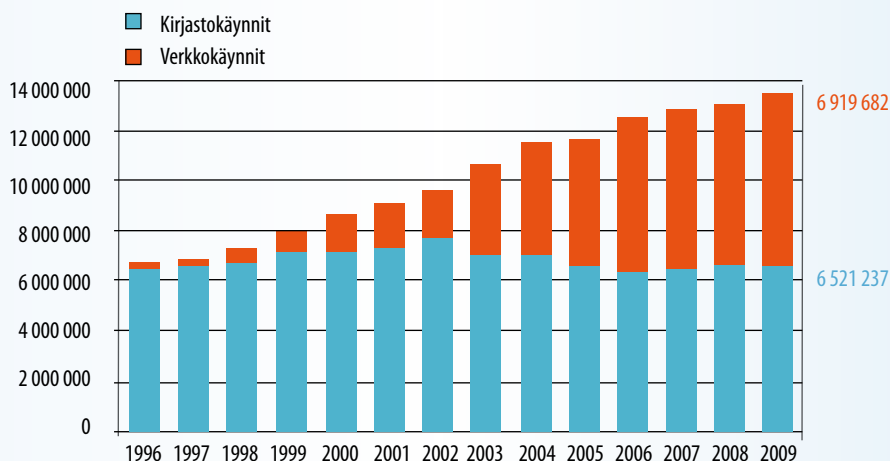
Kaikki verkkokäynnit -lukuun sisältyy asiointi missä tahansa näistä neljästä osiosta ja yhteen käyntiin voi sisältyä liikkumista missä tahansa niistä. Siksi ”kaikki verkkokäynnit” on pienempi kuin neljän osion käyntien summa.

Sivuston osiot ovat neljän vuoden aikana kehittyneet eri tavalla. Erikoissivustoihin kohdistuvien käyntien määrä on kuusinkertaistunut, mutta muihin osioihin kohdistuvat käynnit ovat kasvaneet vain vähän tai kääntyneet laskuun.

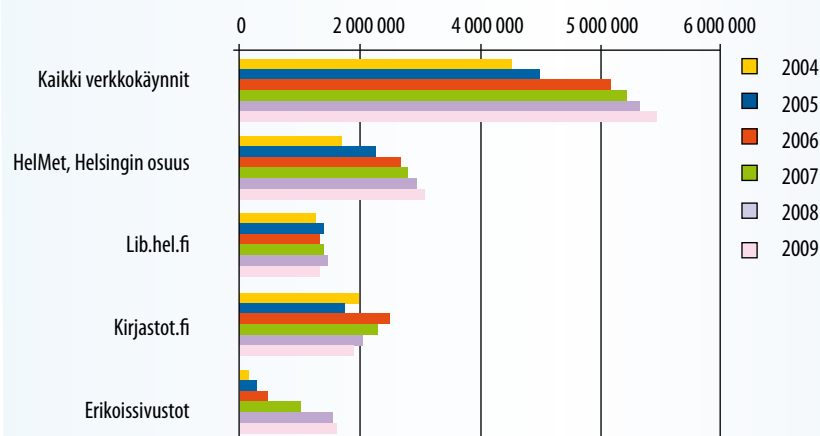
*igs vastaaja Irmeli
Leeve-Tannila*

■ Kirjastokäynnit ja verkkokäynnit 1996 – 2009

■ Verkkokäynnit 2004 – 2009

Kohtaamispaikan toiminta jälleen vilkasta ja vaikuttavaa

Kohtaamispaikka@lasipalatsi on kokeellinen, uusia toimintatapoja ja yhteistyö-kuvioita kehittävä yksikkö, joka toimii sähköisen asioinnin, digitaalisten aineistojen ja mobiilipalveluiden osaamiskeskuksena.

1.

Kohtaamispaikka neuvoi alkuun tietokoneen käytössä

Kohtaamispaikalla järjestettiin kaikille avoimia, maksuttomia tietokoneen käytön ryhmäopastus- ja koulutustilaisuuksia. Kohderyhmänä oli aikuisväestö, jolla ei aiemmin ole ollut mahdollisuutta opiskella tietokoneen peruskäyttöä. Verkkopalvelujen opastukseen kuului osana tutustuminen kaupungin omiin verkkopalveluihin. Kaikkiaan Kohtaamispaikalla järjestettiin kursseja aiheina mm. internetin alkeet, s-posti, PhotoShop-kuvankäsittely, Skype-nettipuhelut, Twitter ja Facebook sekä Linux- ja Windows 7-käyttäjärjestelmät (kuva 1). Yhteensä kursseille osallistui 329 henkilöä.

Läppärikerho auttoi tutustumaan omaan kannettavaan tietokoneeseen

Kohtaamispaikalla kokoontui Läppärikerho kerran viikossa kahdella 15 henkilön ryhmällä. Läppärikerhoon tullaan oppimaan oman kannettavan tietokoneen käyttöä. Kerholaiset saivat itse toivoa kokoontumisiin aiheita ja kerho-ohjelmassa oli esim. e-korttien lähettämistä, sosiaalista mediaa ja netti-tv-palveluita. Yhteensä kerholla oli kuluneena vuonna 42

kerhokertaa. Kaupunkilaiset toivovat yhä enemmän koulutuksia, joissa työskennellään omalla kannettavalla tietokoneella koska oppiminen on hauskaa vertaisryhmässä. Läppärikerhoja perustettiin syksyllä 2009 myös muihin Helsingin kaupunginosakirjastoihin.

400 asiakasta sai henkilökohtaista neuvontaa tietokonepulmiinsa

Kohtaamispaikalla on mahdollisuus saada myös henkilökohtaista opastusta ja neuvontaa oman kannettavan tietokoneen ongelmista. Asiakas voi varata henkilökohtaisen ajan kirjaston läppäritohtorille. Läppäritohtorin vastaanotolla on autettu asiakkaita esim. koneiden päivitys- ja ohjelmien asennusongelmista. Läppäritohtorin luona asioi n. 400 asiakasta vuoden 2009 aikana.

Mediapäivät lähikirjastoissa – Maunula viihteellä ja Herttoniemen mäkihyppäjät

Mediapäivät-tapahtumilla haluttiin tukea kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä ja tietoyhteiskuntavalmiuksia. Kohtaamispaikan liikuteltava

läppäriluokka opasti mediapäivillä lähikirjastojen asiakkaita uusien palvelujen käyttäjiksi. Läppäriluokan taksissa kulkeneet tietokoneet on varustettu web-kameroilla ja kuulokkeilla.

Kohtaamispaikka oli esimerkiksi maaliskuussa järjestämässä yhteistyössä Helka ry:n, M-cult ry:n, työväenopiston ja nuorisotoimen kanssa Maunula viihteellä-tapahtumaa. Herttoniemen kirjastossa järjestettiin lokakuussa mäkihyppy-teemapäivä, jossa muisteltiin asukkaiden kanssa hyppymäen historiaa ja katseltiin mäkihyppyesityksiä.

Bill Virtanen tarjosi päiväkahvit e-laskujen merkeissä

Finanssialan Keskusliitto, Helsingin kaupunki, Enter ry ja Kohtaamispaikka järjestivät toukokuussa e-laskukampanjan jolla opastettiin ja rohkaistiin kaupunkilaisia e-laskun käyttäjiksi. Kampanjaan osallistuivat Kohtaamispaikan lisäksi Oulunkylän, Malmin, Itäkeskuksen, Töölön ja Vuosaaren kirjastot. Kampanjan kärkihahmo Bill Virtanen tarjosi e-laskun kunniaksi kirjastoissa päiväkahvit, kahvitusten lomassa asiakkaat tutustuivat e-laskun tuomiin mahdollisuuksiin (kuvat 2 ja 3).

Yritysten toimintaedellytysten parantaminen – Living Lab ja kaupunkilaisten työhuone

Forum Viriumin kanssa käynnistetty yhteistyö Living Lab-hankkeessa jatkui ja Kohtaamispaikka liittyi jäseneksi kansainväliseen Living Lab-verkostoon. Living Lab on aitojen palveluiden ja käyttäjien luomien testiympäristöjen tarjoamista yrityksille. Kohtaamispaikka toteuttaa toiminnassaan Helsingin kaupungin Yritysymyönteinen kumppani-elinkeinostrategian linjauksia ja tarjoaa yrityksille mahdollisuuden testata tuotteita ja palveluita aidossa ympäristössä.

2.

3.

Kotipalvelun nimi muuttui

Kotipalvelu esitti johtoryhmälle nimenmuutostoiveensa marraskuussa. Perusteluina mainittiin tarve erottua paremmin sosiaaliviraston kotipalvelusta. Johtoryhmä hyväksyi nimiehdotuksen "Kotikirjasto Ilona" kokouksessaan 24.11. Kotipalvelun kokonaislainaus oli 6 593.

Laitoskirjastossa panostettiin palveluista kertomiseen

Kontulan vanhustenkeskus muutti uusiin tiloihin. Palvelujen markkinointiin kiinnitettiin huomiota uudistamalla kotisivut. Uudet sivut julkistetaan vuonna 2010. Laitoskirjastojen käyttöön tarkoitettujen kirjanmerkkien suunnittelu aloitettiin.

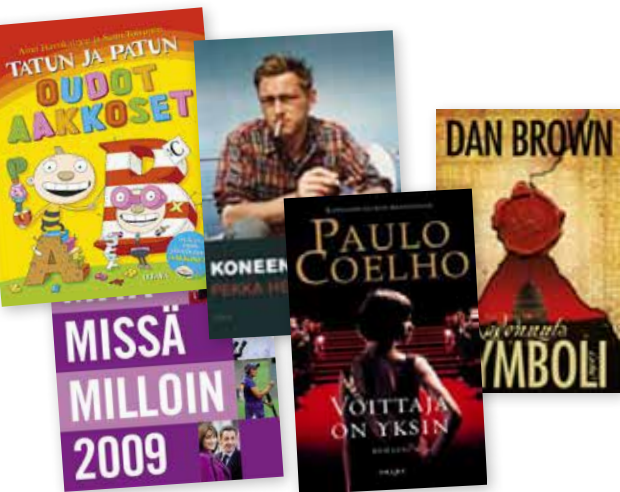
Kirjastoautoille alueliitoksen myötä uusia pysäkkejä

Alueliitoksen myötä kirjastoautot alkoivat käydä 2.1. alkaen kuudella uudella pysäkillä. Joka viikko käytiin Landbossa ja Karhusaaressa ja joka toinen viikko Purotiityssä, Ribbingössä, Villanellassa ja Östersundomissa.

Kirjastoautot palvelivat asiakkaita ja markkinoivat palvelujaan totuttuun tapaan erilaisissa yleisötilaisuuksissa, kuten 17. – 18.5. lapsille tarkoitettussa Annantalon Kirjativolissa ja Taiteiden yössä 21.8.

Tapahtui taustalla

Kirjakokoelma kielittäin

KIELI	NITEET	%	NIMEKKEET	%	NITEET / NIMEKKEET
Suomi	1 236 781	78,30	173 354	48,39	7,13
Ruotsi	148 064	9,37	72 715	20,30	2,04
Englanti	118 954	7,53	62 496	17,44	1,90
Saksa	11 712	0,74	8 045	2,25	1,46
Ranska	11 003	0,70	7 671	2,14	1,43
Italia	2 867	0,18	1 613	0,45	1,78
Espanja	4 063	0,26	2 418	0,67	1,68
Venäjä	15 445	0,98	7 178	2,00	2,15
Muut kielet	30 566	1,94	22 787	6,36	1,34
Yhteensä	1 579 455	100,00	358 277	100,00	4,41

Tilastosta puuttuu Pasilan kirjaston varaston rekisteröimätön tietokirjallisuus.

Kirjoja hankittiin edelleen eniten

Aineistoa hankittiin vuonna 2009 yhteensä 170 672 yksikköä. Hankinta oli kaupunginkirjaston suurin. Kirjoja ostettiin edelleen eniten, eli yli 79 % kaikesta hankitusta aineistosta.

Suomen-, englannin- ja ruotsinkielisten teosten jälkeen eniten ostettiin venäjän-, somalin-, espanjankielisiä kirjoja. Kaiken kaikkiaan kokoelmaa kartutettiin 74 eri kieltä olevilla kirjoilla. Aikakauslehtien vuosikertoja tilattiin kirjastojen eri toimipisteisiin yhteensä 4582 vuosikertaa, mikä on yli 400 vuosikertaa enemmän kuin edellisellä vuonna. Sanomalehtiä tilattiin joitakin kymmeniä vähemmän kuin edellisellä vuonna, yhteensä 617 sanomalehti-vuosikertaa.

Aikakaus- ja sanomalehdet: tilatut ja lahjat

TILATUT LEHDET	2009		2008	
	NIMEKKEET	VIOSIKERRAT	NIMEKKEET	VIOSIKERRAT
Aikakauslehdet	968	4 582	944	4 192
Sanomalehdet	99	617	98	639
Yhteensä	1 067	5 199	1 042	4 831
LAHJALEHDET	2009		2008	
	NIMEKKEET	VIOSIKERRAT	NIMEKKEET	VIOSIKERRAT
Aikakauslehdet	168	270	175	287
Sanomalehdet	11	20	12	23
Yhteensä	179	290	187	310
YHTEENSÄ	2009		2008	
	NIMEKKEET	VIOSIKERRAT	NIMEKKEET	VIOSIKERRAT
Aikakauslehdet	1 136	4 852	1 119	4 479
Sanomalehdet	110	637	110	662
Yhteensä	1 246	5 489	1 229	5 141

Asukaskohtainen aineistomääräraha vuonna 2009 oli 5,5 € (edellisvuonna 5 €). Kaupunginkirjasto osallistui edelleen Suomen Kulttuurirahaston Kirjataloksiin ja kun kirjoja oli vuonna 2008 ostettu edellisvuotta selvästi enemmän, sai kaupunginkirjasto ostaa Kirjatalokoot -varoilla kotimaista kirjallisuutta 82 249 eurolla.

Vanhentunutta ja turmeltunutta aineistoa poistettiin aikaisempaa enemmän, 184 508 kappaletta. Näistä inventoinnissa puuttuneita niteitä oli 8800 kappaletta. Niinpä kokoelma runsaasta hankinnasta huolimatta hieman supistui ja tuoreutui. Kokoelmassa oli vuoden lopussa 1 885 019 aineistoyksikköä.

Lainaajista yli puolet naisia

Vuoden aikana helsinkiläisistä kirjastokorttiaan käyttäneistä lainaajista lähes 63 % oli naisia. Miesten osuus oli noussut vain hiukan. (Nyt 37,29, viime vuonna 37,19).

Lainauksessa kirjallisuuden osuus oli noin 68,7 %. Kirjallisuuden suomenkielistä aineistoa oli n. 86,7 %, ruotsinkielistä 3,8 % ja muunkielistä 9,4 %. Kirjallainoista noin 69 % oli aikuisten- ja 31 % lastenkirjoja. Lasten lainauksen osuus on hivenen suurempi kuin edellisellä vuonna sekä kirja-, että muun lainauksen osalta. Aineistolajeista lainaus väheni hieman kirjojen ja musiikin osalta, mutta kuvataallenteiden lainaus kasvoi.

Aineisto	V. 2009 LAINOJA	%	31.12.2009 NITEITÄ	%	LAINOJA / NIDE
KIRJAT	6 388 341	68,77	1 579 455	83,79	4,04
suomi	5 543 070	59,67	1 236 781	65,61	4,48
ruotsi	244 235	2,63	148 064	7,85	1,65
muut kielet	601 037	6,47	194 610	10,32	3,09
MUU AINEISTO	2 901 563	31,23	305 564	16,21	9,50
musiikkiäänitteet	1 305 036	14,05	188 209	9,98	6,93
puheäänitteet	204 594	2,20	31 504	1,67	6,49
Äänitteet yht.	1 509 629	16,25	219 713	11,66	6,87
DVD-levyt	829 343	8,93	30 495	1,62	27,20
BD-levyt	7 019	0,08	490	0,03	14,32
videokasetit	46 679	0,50	8 322	0,44	5,61
Kuvataallenteet yht.	883 041	9,51	39 307	2,09	22,47
nuotit	133 417	1,44	31 341	1,66	4,26
CD/DVD-ROM-levyt	30 857	0,33	4 896	0,26	6,30
e-kirjat	3 004	0,03	428	0,02	7,02
lehdet	308 323	3,32	–	–	–
kartat, pelit, ym.	33 292	0,36	9 879	0,52	3,37
YHTEENSÄ	9 289 904	100,00	1 885 019	100,00	4,93

Tilastosta puuttuu Pasilan kirjavaraston rekisteröimätön tietokirjallisuus ja sen lainaus.

Kokoelmatilastosta puuttuvat lainattavat lehdet ja niiden kansiot.

Lehtilainat on kuitenkin otettu mukaan laskettaessa kokonaislainauskiertoa.

Kokoelmatilastossa ovat mukana myös käsikirjastokokoelmat.

Karttoihin, peleihin ym. sisältyvät myös lainattavat esineet.

Laitoskirjastojen nuottilainat sisältyvät kirjallainoihin.

Kaukolainat eivät sisälly tilastoon.

Herttoniemen, Kallion, Kannelmäen ja Kulosaaren kirjastojen remonttien vuoksi osan vuotta suljettuina.

Sakarimäen lastenkirjasto avattiin tammikuussa 2009.

Kesäädöä Arabianrannassa.

Pääkaupunkiseudun kirjastojen yhteistyö jatkui

Vuoden aikana kilpailutettiin yhdessä kirjastokortit sekä peli- ja elokuva-aineistot. Kokoelmien arvioinnissa keskityttiin musiikki- ja lastenaineistoihin.

Lehtiaineistoon kohdistuvia toiveita kartoitettiin kaikissa kirjaston toimipisteissä. Eniten asiakkaat toivoivat lisääväksi harraste-, kulttuuri- ja tiedelehtiä.

Monikielinen kirjasto

Monikielisen kirjaston kokoelmaa kartutettiin yli 50 eri kieltä olevilla kirjoilla. Uusimpana kielenä mukaan tuli nepali. Muitakin aasialaisia kieliä hankittiin edellisvuotta enemmän, mm burman kieltä, pastoa ja daria. Toisena painopistealueena olivat Itä-Euroopan kielet: erityisesti puola, mutta myös bulgaria ja bosnia.

Tilas suunnittelu: Yli 10 kirjaston tiloja kohennettiin

Asiakkaiden omatoimisuutta ja lainaus-
toiminnan itsepalvelua edistettiin edelleen.
Kallion kirjastoon asennettiin lajitteleva
palautusautomaatti, uusittiin kaikkien kerros-
ten palvelupaikat ja jäsennettiin yleisötiloja
uudelleen avaamalla koko kupolisali yleisötiloi-
laksi miellyttävillä sohva- ja istuinryhmineen.
Kulunutta kalustoa kunnostettiin ja täydennettiin
samassa yhteydessä (kuvat 1 ja 2).

Palvelualueet uudistettiin, yleisötiloja
jäsennettiin uudelleen ja kalustoa kohennettiin
myös Herttoniemen kirjastossa ja Kannelmäen
kirjastossa (kuva 3), jossa samalla parannettiin
myös tilojen valaistusta.

Puistolankirjastoon laadittiin vastaavanlai-
nen palvelualueuudistus ja tilojen uudelleen
jäsentelyn suunnitelma, jonka toteutusta pää-
tettiin siirtää myöhemmäksi. Vuoden mittaan
parannettiin tila- ja kalustejärjestelyin nuorten-
osastoja Malmin, Laajasalonsaaren ja Etelä-Haagan
kirjastossa. Kirjasto Kymppiin suunniteltiin
uudenlaista musiikin säilytystapaa ja tähän
sopivaa kalustetta.

Usean toimipaikan kulunutta kalustoa
kunnostettiin, näin tehtiin mm. Puistolankir-
jastokeskuksen, Malmin ja Laajasalonsaaren kirjas-
toissa. Vuotalossa käynnistettiin suunnitelma
virastomestareiden tilan jakamisesta asian-
mukaiseksi työtilaksi sekä virastomestareille
että lipunmyynnin tarpeisiin sekä toisessa
kerroksessa sijaitsevan pöydän muuttamisesta
kulttuurikeskuksen henkilökunnan työtilaksi.

1.

2.

*Uudistetut Kallion
kirjaston tilat.*

*Uutta Kannelmäen
kirjastossa.*

3.

Herttoniemen kirjaston Saturnus pöydät ja Merivaaran tuolit kunnostettiin ja palvelualue uudistettiin.

Uudistushankkeet etenivät vakaasti

Keskustakirjaston hankesuunnittelu eteni keskustakirjastotyöryhmän ohjaamana. Arkkitehdit NRT:llä teetettiin selvityksiä ja viitesuunnitelma keskustakirjastosta kaupungin omistamalle Töölönlahden tontille. (Lisää aiheesta kohdassa ”Keskustakirjaston suunnittelu eteni vauhdilla”)

Käpylän kirjaston ja Päiväkotikatu Alkun rakennuksen perusrakennus suunniteltiin keväällä 2009 valmiiksi, mutta remontin toteutuksen alkaminen siirrettiin kesään 2010 päiväkodin tarpeiden vuoksi. Kaupunginkirjasto on ollut edelleen mukana Jätkäsaaren Talletusvaraston eli Bunkkerin käyttötarkoituksen tutkimuksessa laatimassa tarveselvitystä tilakeskuksen johdolla yhdessä opetusviraston, liikuntaviraston ja nuorisotoimen kanssa.

Töölön kirjaston perusrakennuksesta valmisteltiin hankesuunnitelma. Maunulan työväenopiston ja kirjaston yhteisen hankkeen hankesuunnitelma valmistui vuoden lopussa. Mellunmäen kirjaston sijoittamista uudistuvaan Mellunmäen liikekeskukseen on edelleen tutkittu yhdessä kaupunkisuunnitteluviraston ja YIT Oyj:n kanssa. Kaupunginkirjasto osallistui kaupungin ja Citycon Oyj:n keskusteluihin tavoitteena kehittää Myllypuron uuteen ostoskeskukseen rakennettavaan paviljonkirakennukseen uudenlainen lehtisali ja kansalaismediatila, Idän Kymppi.

Kaupungin palveluverkko tarkasteluun – kirjasto mukana kehittämisessä

Tilasuunnittelun johtava suunnittelija oli kaupunginkirjaston edustajana opetusviraston keväällä käynnistämässä ja johtamassa palvelutilaverkon kehittämisprojektin ohjausryhmässä.

Projektissa oli tavoitteena kaupungin palveluverkon uudistaminen hallintokuntien ja asukkaiden välisellä yhteistyöllä. Sen tehtävänä oli kaupungin Strategiaohjelmaan 2009 – 2012 sisältyvien keskeisten tavoitteiden mukaisesti löytää keinoja palveluverkon kehittämiseen palvelujen vaikuttavuuden lisäämiseksi ja tilojen käytön tehostamiseksi. Hankkeessa etsittiin myös mallia hallintokuntien väliseen yhteistoimintaan ja joustavasti yli toimialarajojen järjestettäviin sekä käyttäjälähtöisiin palveluihin. Projektin ehdotuksen yhteistyömalliksi sisältänyt raportti ”Palvelutilaverkon uudistaminen hallintokuntien ja asukkaiden yhteistyönä” jätettiin opetuslautakunnalle lokakuussa.

Syksyllä 2009 käynnistyi toinen, kaupunginjohtajan ja talous- ja suunnittelukeskuksen johtama palveluverkkojen kehittämisprojekti, joka perustui kaupunginvaltuuston päätökseen perustaa poliittinen palveluverkkokomitea ohjaamaan Strategiaohjelman 2009 – 2012 linjausten toteutumista. Kirjastotoimen johtaja kuului projektin valmisteluryhmään ja tilasuunnittelun johtava suunnittelija yhteyshenkilöryhmään.

Kaupungin Strategiaohjelman 2009 – 2012

linjauksissa ja palveluverkkotyöryhmälle annetuissa tehtävissä asetettiin keskeisiksi tavoitteiksi, että palveluverkko vastaa asukkaiden tarpeisiin kaupunkitilassa ja verkossa ja palvelujen vaikuttavuutta lisätään. Tavoitteina oli myös, että palvelutarpeisiin vastataan käytettävissä olevien resurssien puitteissa, palveluverkko sopeutetaan väestönkehityksen mukaiseksi ja että asukkaiden kannalta keskeisten palvelujen, mm. koulujen, päiväkotien, nuorisotilojen, terveysasemien verkkoja tarkastellaan kokonaisuutena.

Tavoitteisiin kuului myös palveluverkkojen vaihtelun tasaaminen hallintokuntien välillä ja tilakustannusten osuuden pienentäminen palvelujen kustannuksista. Arviointikriteeriksi projektin onnistumisesta oli valittu tilojen käytön tehostuminen ja sähköisten palvelujen lisääntyminen.

Projektin kaupunginhallitukselle laatimassa raportissa kaupunginkirjaston osalta mahdollisen lakkauttamisen tarkasteluun valittiin seitsemän kirjastoa: Vallilan kirjasto keskiseltä alueelta, Puistolän, Tapulikaupungin ja Pukinmäen kirjastot koilliselta alueelta ja Pitäjänmäen ja Malminkartanon kirjastot läntiseltä alueelta sekä Roihuvuoren kirjasto kaakkoiselta alueelta. Valintakriteerinä oli joko kirjaston sijainti lakkautettavaksi ehdotetun koulun yhteydessä, kirjaston käyttölukujen väheneminen 1990-luvun huippuvuosista tai sijainti suhteellisen lähellä kaupunginkirjaston toista toimipistettä. Projektin toimenpiteet palveluverkkojen muutoksiksi siirtyivät seuraavaan vuoteen.

Keskustakirjaston suunnittelu eteni vauhdilla

Keskustakirjaston suunnittelu otti aimo harppauksen eteenpäin. Huhtikuussa 2009 käynnistettiin hankesuunnittelu kaupunginjohtajan esityksestä (kuva 1).

Hankesuunnittelussa oli mukana kirjaston, rakennusviraston, kiinteistöviraston, kaupunkisuunnitteluviraston sekä Arkkitehdit NRT Oy:n edustajia. Vuoden aikana selvitettiin toisaalta Töölönlahden uudisrakennuksen ja toisaalta Postitalon toiminnallisia, kaupunkikuvallisia ja rakennusteknisiä reunaehdoja. Työ on valmis keväällä 2010.

Vuoden 2010 talousarvion valmistelun yhteydessä kaupunginvaltuusto sisällytti kaupunginkirjaston budjettiin 997 000 euroa hankkeen eteenpäin viemiseksi.

Yhteistyökumppaneita haettiin aktiivisesti

Toukokuun lopussa pidettiin Pasilan kirjaston auditoriossa kutsuvierasseminaari, jossa keskusteltiin mm. muiden sivistystoimen roolin edustajien kanssa siitä, miten muut kaupungin virastot voisivat olla mukana keskustakirjaston suunnittelussa ja toiminnassa.

Neuvotteluja käytiin myös muiden mahdollisten kumppanien kanssa. Erityistä kiinnostusta yhteistyötä kohtaan osoittivat Kansallinen audiovisuaalinen arkisto (KAVA) sekä Venäjän- ja Itä-Euroopan instituutti.

Elokuussa Århusin uuden pääkirjaston suunnittelijat vierailivat kertomassa omasta Multimediehuset-projektistaan. Rakennuksen on määrä valmistua 2014.

1.

Kirjaston omille kehittämisryhmille oppia Hollannista

Elokuussa pidettiin niin ikään Pasilan kirjaston auditoriossa kirjaston omien kehittämisryhmien ns. Kipinä-ryhmien ja yhteistyökumppanien yhteinen workshop. Tässä työpajassa kartoitettiin erityisesti rakennuksen houkuttelevuutta ja sen suhdetta ympäristöönsä.

Kipinä-ryhmät suunnittelivat aktiivisesti keskustakirjaston toimintaa ja palvelutarjontaa koko vuoden. Ne lähestyivät tehtävänsä erilaisten teemojen sekä kohderyhmien, mm. nuorten, perheiden, monikulttuurisuuden sekä tapahtumien ja elämysten tarjonnan kautta.

Syyskuun lopulla Kipinä-ryhmäläiset suuntasivat opintomatkalle Amsterdamiin, Rotterdamiin ja Delftiin (kuvat 2 ja 3). Mukana oli myös hankesuunnittelun asiantuntijoita. Matkan antia purettiin ”leirillä” Hyvinkään Rantasipissä lokakuun lopulla. Samalla kehitettiin myös keskustakirjaston kokonaisuutta eteenpäin työpajassa, jonka aiheena oli ”Villeistä ideoista ja hurmaavista haaveista julkisen tilan konseptiksi.”

2.

3.

4.

Luova TulevaisuusTila – tulevaisuuden ennakkoinnin menetelmä Keskustakirjaston suunnittelun apuna

Helsingin kaupunginkirjasto osallistui Turun kauppakorkeakoulun Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen toteuttamaan Luova TulevaisuusTila-projektiin (Creative Foresight Space). Se on osa Euroopan alueellisen kehitysrahaston 3-vuotista VIDICO-hanketta. Projektin johtajana toimii professori Sirkka Heinonen.

Luova TulevaisuusTila on konsepti, jonka tavoitteena on case-toteutusten kautta vahvistaa tulevaisuusajattelua ja ennakkointia. Kirjastossa Luova TulevaisuusTila rakennettiin Lasipa-

latsi@kohtaamispaikalle. Sen tavoitteena oli ennakoita kirjaston tulevaisuutta – käyttäjien tarpeita, käyttötapoja, toimintamahdollisuuksia ja merkitystä osana kaupunkikulttuuria. Projektiin osallistuminen kytkettiin osaksi keskustakirjaston suunnittelua. Kohtaamispaikan Luovassa TulevaisuusTilassa toteutettiin tulevaisuustyöpajoja ja ne dokumentoitiin (kuva 4). Kirjastoprojektin loppuraportti valmistuu keväällä 2010.

150 vuotta juonessa mukana

HELSINGIN KAUPUNGINKIRJASTO
HELSINGFORS STADSBIOTEK
HELSINKI CITY LIBRARY

Markkinointi ja viestintä: Kirjaston 150-vuotisjuhla- vuoteen valmistauduttiin

Kertomusvuonna valmistauduttiin vuonna 2010 vietettävään Helsingin kaupunginkirjaston 150-vuotisjuhlavuoteen tuottamalla sitä varten mm. printtimateriaalia, ilme ja slogan.

Juhlavuoden ilmeestä järjestettiin kilpailu Taideteollisen korkeakoulun (nyk. Aalto-yliopiston) ja Metropolian opiskelijoille. Voittajaksi valittiin Metropolian opiskelija Juha-Tuomas Reinikaisen lainausmerkki-logoon perustuva ehdotus. Sloganiksi valittiin viestintäpäällikkö Sari Lehikaisen ehdotus "Helsingin kaupunginkirjasto – 150 vuotta juonessa mukana".

Merkkivuotta varten valmisteltiin sen viestiä kirjastoissa esiin tuova juliste, mobile ja tiedote pohja ja hankittiin kassi ja jakelutuotteita, joissa kaikissa oli juhlavuoden ilme.

Kirjastolle suunniteltiin myös oma lainausmerkki-aiheinen lippu, joka oli määrä ottaa käyttöön vuonna 2010.

Mukana Lokaviikkojen toteutuksessa toista kertaa

Lokaviikot, koululaisten syyslomatapahtuma, järjestettiin toista kertaa (kuvat 1 – 3).

Kirjastoissa järjestettiin mm. Guitar Hero -kilpailukiertue ja manga-, räp- ja paperilenokkityöpajoja. Lokaviikkoihin osallistui 16 kirjastoa eri puolilla kaupunkia (Etelä-Haaga, Jakomäki, Kontula, Kymppi, Lauttasaari, Malmi, Malminkartano, Maunula, Riku, Itäkeskus,

1.

2.

3.

Pasila, Pohjois-Haaga, Suutarila, Töölö, Viikki ja Vuosaari). Lokaviikot järjesti kaupunginkirjasto, nuorisosiainkeskus ja kulttuurikeskus.

Monia hankkeita ulkopuolisten tahojen kanssa

Viestinnässä tehtiin töitä E-lasku kampanjan ja Welhon nettikoulun onnistumiseksi. E-laskukampanja toteutettiin kirjastoissa toukokuussa. Opastusta annettiin mm. pankkien, Helsingin kaupungin, Enter ry:n ja Finanssialan Keskusliiton kanssa. Viestintä koordinoi ja tiedotti kirjastoille senioreille tarkoitettua Welhon nettikoulusta. Tarinoiden Helsinki -hankkeeseen viestintä sai mukaan yhteistyökumppaneiksi Liken, Otavan, Tammen, Gummeruksen ja Teoksen, ja valmisteli palvelun markkinointimateriaalia. Uusi lukupiirikonsepti kehitettiin yhteistyössä ET-lehden kanssa. ET-lukupiirit käynnistyivät kuudessa kirjastossa vuoden 2010 alusta.

Kaupunginkirjaston historia- teoksen käsikirjoitus valmistui

Helsingin kaupunginkirjaston historian toisen osan "Kansanvalistajasta kansalaisten olohuoneeksi – Helsingin kaupunginkirjaston historia 1940 – 2005" käsikirjoitus valmistui.

Teoksen kirjoitti fil. lis., historioitsija Mikko Laakso. Hänen työtään ohjasi ryhmä, johon kuuluivat Maija Berndtson, pj., professori Sven Hirn, professori Martti Häikiö, Hanna Aaltonen, siht ja Sari Lehikoinen. Loppuvuonna kirjan taittajaksi valittiin graafikko Meri Jähi ja painopaikaksi kilpailutuksen jälkeen Kirjapaino Gummerus. Painosta valmis teos tuli vuoden 2010 tammikuussa.

Muistelukirjoituskilpailun kolmen kärki (vas.) Gunilla Nevalainen, Leena Sippola ja Vieno Wigell.

Muistelukirjoituskilpailu pidettiin

Henkilökunnalle ja eläkeläisille avoin Muistatko, kun...? -kirjoituskilpailu pidettiin 10.10.2008 – 7.1.2009. Tarkoituksena kerätä tietoa kirjaston 150-vuotisjuhlavuotta ja tekeillä olevaa historiategoa varten. Aihe oli vapaa. Muistelukirjoituskilpailun kolme parasta, eläkeläiset Leena Sippola ja Vieno Wigell sekä Rikhardinkadun kirjastossa työskentelevä Gunilla Nevalainen palkittiin 5.2.2009 Pasilan kirjastossa pidetyssä pienimuotoisessa tilaisuudessa.

Tietoa henkilöstöstä

Juha Pirttiniemi

■ Vakanssit 31.12.2009

Johto	4
Kirjastonhoitajat	184
Kirjastovirkailijat	197
Muu henkilökunta	98
<u>Tietotekninen henkilökunta</u>	<u>25</u>
	508

■ Sikainfluenssaepidemiaan varauduttiin

Kaupunginkirjasto varautui mahdolliseen sika-influenssaepidemiaan tiedottamalla tilanteesta ja rokottautumismahdollisuudesta säännöllisesti henkilökunnalle, laatimalla toimintasuunnitelman henkilökunnan sairastumisen varalta sekä raporttimalla kulloinkin vallitsevasta sairastumistilanteesta keskushallinnolle.

Vuoden aikana neljä henkilöä suoritti tutkinnon (edellisenä vuonna 7) oppisopimuksella. Oppisopimusoppilaita oli vuoden lopulla 13 (edellisenä vuonna 15). Heistä viisi oli maahanmuuttajia. Lisäksi oppisopimusta käytettiin vakituisen henkilökunnan räätälöityyn täydennyskoulutukseen. Kirjasto- ja toimistoalan harjoittelun suoritti muutama opiskelija.

Eläkkeelle siirtyi vuoden aikana yhteensä 26 henkilöä (edellisenä vuonna 14). Vuoden lopulla osa-aika- tai osatyökyvyttömyyseläkkeellä oli 11 henkilöä (edellisenä vuonna 20). Henkilökunnan määrä pysyi vakaana. Vakansseja oli saman verran kuin edellisenä vuonna. Tarkempia virastotasoisia tietoja henkilöstöstä saa vuosittain ilmestyvästä kaupunginkirjaston henkilöstöraportista.

1.
2.

Eläkkeelle jääneitä esimiehiä ja heidän seuraajiaan

Vuodesta 1989 kirjastotoimen apulaisjohtajana toiminut Marja-Liisa Vilkkö-Hämäläinen jäi eläkkeelle 1.10.2009 (kuva 1). Hän ehti palvella Helsingin kaupunkia yli 40 vuoden ajan. Loppuvuoden hänen tehtäviään hoitivat Marja-Leena Rantanen ja Marja-Liisa Komulainen.

Vuodesta 1984 hankinta- ja luettelointitoimiston toimistopäällikkönä toiminut Riitta Valjakka jäi eläkkeelle 1.6.2009. Uudeksi toimistopäälliköksi valittiin Virva Nousiainen-Hiiri, joka aloitti virassa 8.6.

Vuosaaren kirjastonjohtaja Päivikki Voipaala jäi eläkkeelle 31.12.2009. Kirjaston ts. johtajana toimi Jyrki Tirronen.

Oulunkylän kirjastonjohtaja Arja Soljanlahti 1.7.2009. Soljanlahden tilalle valittiin Kouvolan kirjastotoimen johtaja Mikko Vainio.

Pitkään kaupungilla palvelut ja viimeksi kulttuuri-ryhmän työsuojelupäällikkönä toiminut Risto Alsi jäi eläkkeelle 1.7.2009. Alsin tilalla aloitti Risto Sutinen 10.11.

Pitkään palvelleita kiitettiin joulukuussa

Pitkän uran kunnallishallinnossa tehneet, kannustuslisän saajat ja vuoden asiakaspalvelija 2009 palkittiin juhlavassa tilaisuudessa Karjala-talolla 10.12.2009 (kuva 2). Paikalla oli lähes 80 iloista ja tyytyväistä palkittavaa.

3.

Vuoden asiakaspalvelijaksi valittiin Tuula Poropudas

Vuoden asiakaspalvelija valittiin nyt kolmannen kerran. Tittelin saajasta päättää vuosittain asiakaspalvelun ohjausryhmä, ja nimetyksi tuli Tuula Poropudas Malmin kirjastosta (kuva 3).

1.

Hunajaa 2009-palkinnon sai Laura Hakala

Henkilöstöstä koostuva Hunajaa-komissio myönsi Henkireiän Hunajaa 2008-palkinnon Laura Hakalalle Jakomäen kirjastosta (kuva 1).

Työhyvinvointitoiminta aktiivista

Henkilöstölle järjestettiin kuluvan vuoden aikana kaksi samansisältöistä virkistyspäivää (kuva 2). Päivät pidettiin 5.6. ja 4.9. ja ne suuntautuivat m/s J.L. Runebergilla Helsingistä Porvooseen. Kesäkuussa pidettävään päivään osallistui noin 130 kirjastolaista ja syksyllä osallistujia oli reilut 70.

Henkilöstölle järjestettiin työväenopiston kanssa yhteistyössä räätälöityjä kokkikursseja neljänä iltana kevään aikana.

Kulttuuri-ryhmän virastojen (nuorisoasiain-keskus, kaupunginkirjasto, kulttuuriasiainkeskus, kaupunginorkesteri, kaupunginmuseo ja taidemuseo) henkilökunnalle pidettiin kaksi luento/keskustelutilaisuutta.

2.

Henkilöstökerho tarjosi jokaiselle jotakin

Henkilöstökerho Henkireikä tarjosi jälleen kaikkien saataville laajan kirjon mieltä ja kehoa virkistävää ohjelmaa, josta valita.

Paletista poimittua: 27.9. – 4.10. Kulttuuri- ja virkistysmatka Ranskaan. Kuusi eri retkeä, joista puolet pakollisia. Kirjastovierailu: Médiathèque Ceccano (Avignon). Osallistujia

34. Kevätretki Tukholmaan 29.4. – 3.5. osallistujia 22. ja Tallinnaan 11. – 13.12., osallistujia 34.

Henkireikä tuki henkilöstön käyntiä Helsingin juhlaviikoilla, teattereissa, elokuvafestivaaleilla, konserteissa ja jalkapallo-otteluissa. Salibandya pelattiin Liikuntamyllyssä ja Futsalia Ruoholahden Kuntotalolla sekä Merihaan

Pallohallissa.

Osaamisen kehittämiseen panostettiin

Koulutussuunnitelmalla tuettiin strategisesti tärkeän osaamisen kehittämistä. Suurin osa ammatillisesta koulutuksesta järjestettiin HelMet -kirjastojen yhteistyönä. Koulutustilaisuuksia oli seudulla kaikkiaan 74 ja niissä osallistujia yhteensä 1600. Tärkeä asiakaspalvelua parantava painopistealue oli kirjaston HelMet-palvelusta järjestetty HelMet haltuun -koulutus, joka jatkuu myös 2010.

Opetusministeriöltä saatiin tukea ”23 asiaa” -koulutukseen. Verkko-koulutusohjelmaan valittiin seudulta 30 henkilöä, jotka tutustuivat sosiaalisen median välineisiin. Heidän on tarkoitus jatkossa toimia sekä henkilökunnan että asiakkaiden kouluttajina.

Ammattitaitoa ylläpitävään koulutukseen osallistuneiden henkilöiden lukumäärä Helsingin kaupunginkirjastossa oli 805 ja koulutuspäiviä kertyi 5,1/henkilö. Kaupungin työhyvinvointimäärärahan turvin järjestettiin laaja, kahdeksanosainen nuortenkirjastotyön koulutusohjelma, johon osallistui kirjastosta 12 henkilöä. Talouspäällikkö järjesti esimiehille kaksipäiväisen Talouden perusteet -koulutuksen. Oiva Akatemian järjestämässä koulutuksessa osallistujia oli eniten tietoteknisessä koulutuksessa ja esimiesvalmennuksissa.

Kiravo – kirjastoista avoimia oppimisympäristöjä

Euroopan sosiaalirahastolta saatiin rahoitusta (ESR) Kiravo – kirjasto avoimena oppimisympäristönä / Biblär – biblioteket som ett öppet lärcentra -projektin toteuttamiseen. Projektin kuuluu Avoimissa oppimisympäristöissä aktiiviseksi kansalaisiksi -hankekokonaisuuteen, jonka tavoitteena on luoda työmarkkinoita tukevia palvelujärjestelmiä.

Tavoitteena on parantaa kirjastojen palvelukykyä ja lisätä kirjastojen digitaalisten resurssien käyttöä. Samalla luodaan palvelu- ja toimintamalli, jossa kirjasto toimii keskiössä ja yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Projekti on valtakunnallinen ja poikkihallinnollinen ja kestää kolme vuotta (2009 – 2012).

Yhteistyökumppaneina on kirjastoja (Espoon, Kauniaisten, Vantaan, Lohjan ja Raision kaupunginkirjastot sekä Inkoon ja Kirkkonummien kunnankirjastot, opetusvirastoja (Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien opetusvirastot) ja järjestöjä (Helsingin yrittäjät ry sekä Marttaliitto ry).

Entitle-seminaariin osallistuttiin elokuussa

Helsingin kaupunginkirjasto osallistui aktiivisena yhteistyökumppanina EU-rahoitteiseen Entitle-projektiin vuosina 2008-2009. Projektin myötä kehitettiin ohjenuoria ja vaikuttavuuden arvioinnin työkalua kirjaston elinikäisen oppimisen tukevalle toiminnalle. Suomessa järjestettiin projektin puitteissa valtakunnallinen seminaari 18.8.2008. Aiheena oli kirjastojen elinikäisen oppimisen edistävän toiminnan vaikuttavuuden arviointi. Projektin loppuseminaari pidettiin Budapestissa 18.10.2009.

Digitalina-työpaja pidettiin

Medios – Osallistuvan median menetelmien ja työkalujen kehittämishankkeen Digitalina -osaprojektiin osallistuttiin. Siihen liittyvä Digitalina -työpaja kirjaston henkilökunnalle ja yhteistyökumppaneille.

Tavoite: Kuka tahansa voi tehdä lyhyen videon itselle tärkeästä aiheesta

Yhteistyötä opetusviraston kanssa jatkettiin

Yhteistyö opetusviraston kanssa eteni nk. Kirkou-hankkeen merkeissä. Hankkeen päämääränä on mm. laatia kirjaston käytön, tiedonhallinnan ja kirjallisuuden opetuksen suunnitelma sekä kehittää alueellista yhteistyömallia, henkilöstöryhmien koulutusta ja verkkomateriaaleja. Syksyllä valittiin kaksi pilottialuetta: Itäkeskus ja Kannelmäki. Koulun ja kirjaston yhteistyön sisältöjä alettiin suunnitella työryhmässä, joka koostuu pilottialueiden opettajista ja kirjastohenkilökunnasta.

KOPS – kulttuurikasvatussuunnitelmaa valmisteltiin

Kirjasto osallistui Helsingin kaupungin Kulttuurikasvatussuunnitelman valmistelemaan työryhmään. Kulttuurikasvatussuunnitelma laaditaan yhdessä opetusviraston, kulttuurikeskuksen ja muiden lasten ja nuorten parissa työskentelevien virastojen kanssa. Se on osa Helsingin kaupungin Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa (2009 – 2012).

Laatupalkintovoitto innoitti toiminnan edelleen kehittämiseen

Helsingin kaupunginkirjasto voitti Suomen laatupalkinnon vuoden 2008 lopussa. Palkinnon ansiosta kaupunginjohtaja myönsi kirjastolle 100 000 euron kehittämisrahan, jota käytettiin erityisesti asiakastutkimuksiin sekä asiakaspalvelun parantamista edistävän palvelu- ja tilakonseptin kehittämiseen.

Parin vuoden ajan kehitettyä tila- ja palvelukonseptia suunniteltiin edelleen yhteistyössä designtoimisto Kuudennen kerroksen kanssa. Kirjaston palvelukonseptin loppuraportti valmistui ja konseptia pilotoitiin kuuden kirjaston esimiesten kanssa. Palvelukonseptin avulla pyritään entistä paremmin saamaan asiakasnäkökulma palvelutilanteisiin. Designtoimisto Kuudennen kerroksen ohjauksessa roolitettiin palveluprosessi ja laadittiin palveluopas, Kirjastolaisen käsikirja henkilökunnalle. Tilakonseptia on kehitetty pilottina

olevassa Oulunkylän kirjastossa.

Laatupalkintorahoja käytettiin kolmen tutkimuksen toteuttamiseen

Asiakastytyvääisyyttä ja asiakkaiden luku-tottumuksia kartoitettiin kolmessa tutkimuksessa, jotka rahoitettiin kaupunginjohtajan myöntämällä laatupalkintorahalla.

Palvelun laatu -tutkimus mystery shopping menetelmää käyttäen toteutettiin ensimmäisen kerran. Tutkimuksen tuloksena saatiin kuvaukset 80 asiointikerrasta tapausselostukseksi.

Asiakastytyvääisyyttä tutkittiin uudella menetelmällä, jossa voidaan paremmin tutkia asiakkaiden taustamuuttujien vaikutusta kirjaston käyttötottumuksiin. Asiakastytyväisyysindeksi nousi huippulukuun 4,5.

Myös kirjaston vaikutusalue tutkimus, josta on kuvaus edellä, toteutettiin laatupalkintorahoilla.

Kirjaston laatutyötä esiteltiin monissa tilaisuuksissa

Helsingin kaupunginkirjastoa pyydettiin useisiin eri tilaisuuksiin esittelemään kirjaston toimintaa ja laatutyötä. Osallistujia näissä tilaisuuksissa oli yhteensä noin 500 henkeä eri organisaatioista ja toimialoilta ja näin kirjaston monipuolinen toiminta tuli tutuksi monille sekä julkisen että yksityisen sektorin toimijoille. Suurin yleisö määrä oli kirjastotoimen johtaja Maija Berndtsonin esitellessä kaupunginkirjastoa Naantalin vuosittaisilla laatupäivillä toukokuussa.

Organisaatio uudistui – henkilökunnan edustaja mukaan johtoryhmään

Kirjaston organisaatiouudistus eteni. Kirjastoon perustettiin kolme osastoa aikaisemman kahden sijasta ja uusi organisaatio tuli voimaan 1.10.2009. Aiemman kahden osastopäällikön sijasta osastopäälliköitä on uuden organisaation mukaan kolme.

Kirjasto- ja asiakaspalvelujen osaston päälliköllä on kokonaisvastuu eri kaupunginosien kirjastopalvelujen toimivuudesta ja tasapuolisuudesta sekä asiakaspalvelun, asiakaspalvelukulttuurin ja eri asiakasryhmien palvelujen kehittämisestä. Hänen vastuulleen kuuluvat myös kirjastojen alueellisen yhteistyön koordinointi sekä kirjastojen palvelutarjonnan tarkastelu ja arviointi.

Sisältöpalvelujen osaston päälliköllä on kokonaisvastuu kaupunginkirjaston kokoelmista ja niistä muodostetun tietokannan tietosisällöstä. Hänellä on vastuu sekä perinteisten kokoelmien että uusien sisältöpalvelujen kehittämisestä ja arvioinnista, hankinnan ja valinnan organisoinnista, luokituksen ja indeksoinnin kehittämisestä sekä tekijänoikeusasioista. Hän vastaa myös pääkirjaston, Kirjasto 10:n ja Lasipalatsin kohtaamispaikan toiminnasta. Lisäksi hänen johtamalleen osastolle kuuluvat tapah-

Kirjastonjohtaja Marja-Leena Rantanen (ylh.) ja kehittämisspäälikkö Marja-Liisa Komulainen.

tumapalvelut sekä yhteistyöverkostojen kehittäminen

Verkkokirjasto- ja hallintopalveluiden osaston päälliköllä on kokonaisvastuu kirjaston verkkopalvelujen kehittämisestä ja koordinoinnista sekä kirjastojärjestelmän, tietotekniikan ja automaation kehittämis- palvelusta. Lisäksi hänen johtamalleen osastolle kuuluvat kaupunginkirjaston keskitetyt viestintä-, talous-, henkilöstö-, hallinto-, kehittämis- ja tilasuunnittelupalvelut.

Kirjastonjohtaja Marja-Leena Rantanen hoiti väliaikaisesti kirjasto- ja asiakaspalvelujen osaston päällikön virkaa ja kehittämispäällikkö Marja-Liisa Komulainen verkkokirjasto- ja hallintopalvelujen osaston päällikön avoinna olevaa virkaa. Virat olivat avoinna 30.8. – 21.9.2009. Kaupunginhallituksen päätös virkojen täyttämisestä siirtyi vuoden 2010 alkuun.

Johtoryhmää vahvistettiin yhteistoimintasopimuksen hengen mukaisesti yhdellä henkilöstön edustajalla, joka on Marja-Sirkka Paaso kauden 2009 – 2010.

Toimintasäännön uudistaminen aloitettiin

Kirjaston toimintasääntöä ryhdyttiin valmistelemaan uutta organisaatiota vastaavaksi. Toimintasäännössä määritellään mm. kirjaston toiminnan perusteet sekä johtamis- ja osallistumisjärjestelmä. Toimintasääntö päätettiin vahvistaa vuonna 2010, kun uudet apulaisjohtajat on valittu virkaansa.

Useita tietoteknisiä uudistuksia vuoden mittaan

Useita merkittäviä tietotekniikkaan ja tietotekniisiin ohjelmiin liittyviä muutoksia tapahtui kesän ja syksyn kuluessa. Muutosten taustatyötä tehtiin tietotekniikkayksikössä kiivaasti koko alkuvuosi.

Kesäkuussa kirjasto siirtyi käyttämään Helsinki-vakio – nimistä käyttöliittymää ja TTY:n jo 1990-luvulla suunnittelema, rakentamalle ja ylläpitämälle käyttöliittymälle sanottiin hyvästit.

Microsoft Officen uusi versio otettiin käyttöön niin ikään kesän kuluessa, ja vanha tuttu Tiimiposti korvattiin syksyllä uudella sähköpostilla, Microsoft Outlookilla. Muutosten sujumista varmistettiin järjestämällä koulutus- ja tiedotustilaisuuksia sekä tiedottamalla niistä säännöllisesti.

HelMet-yhteistyö jatkui monella saralla

Uutta kirjastojärjestelmän tarjoamaa RSS-uutissyötteet, HelMet-monihaku ja mobiiliversio älypuhelimille

HelMet-kirjastoissa on käytössä amerikkalaisen Innovative Interfacen Millennium-kirjastojärjestelmä.

Vuonna 2009 otettiin käyttöön HelMet-verkkokirjaston muistilistat, lainaushistorian tulostusmahdollisuus ja joitakin lainaustoimintoja. Lisäksi otettiin käyttöön useita erikseen hankittuja tuotteita: RSS-uutissyötteet (Feed Builder) (kuva 1), RSS-syötteet asiakkaan omista tiedoista (My Record Feeds), HelMet-monihaku (Research Pro), WebPACin kolmikielinen mobiiliversio (AirPAC) sekä uusi älypuhelimille sovitettu mobiiliversio englanninkielisenä (AirPAC for Smartphones). Suunnitteilla olevaa verkkomaksamispalvelua varten hankittiin ja asennettiin rajapinnat Patron API ja Fines Payment Web Service. Lainaus- ja palautusautomaattien käyttämään rajapintaan (SIP2) saatiin uusia ominaisuuksia.

RFID-raportti valmistui ja verkkostrategiaa jatkoytöstettiin

Kirjastojärjestelmän lisäksi kaupunginkirjastot pyrkivät myös muuhun yhteistyöhön tietohallinnossa.

RFID-selvitys (RFID Lab Finland ja Seutu-IT-ryhmä)

RFID Lab Finland laati RFID-tekniikan käyttöönoton HelMet-kirjastoissa -raportin. Raporttia valmisteltiin ja käsiteltiin seminaareissa, joihin osallistuivat RFID Labin edustajat, Seutu-IT-ryhmän jäsenet ja muita kaupunginkirjastojen edustajia. Raportti valmistui vuodenvaihteessa ja sitä käsitellään kaupunginkirjastoissa vuoden 2010 aikana.

HelMet-verkkostrategia

Edellisenä vuonna laaditun HelMet-verkkokirjaston strategialuonnoksen käsittelyä jatkettiin sekä verkkostrategiaryhmässä että kirjastotoimen johtajien muodostamassa HelMet-johtoryhmässä. HelMet-johtoryhmä

päättyi laajentaa nykyistä HelMet-verkkokirjastoa (WebPAC Pro & lisäpalvelut) HelMet-palvelusivustolla. Palvelusivusto tulee korvaamaan osan HelMet-verkkokirjaston etusivulle ja kaupunginkirjastojen omille sivuille tällä hetkellä sijoitetuista palveluista (esim. uutiset, tapahtumakalenterit ja yhteystiedot).

HelMet-kirjasto mukana Kirjamessuilla ja Musiikkimessuilla

HelMet-kirjasto osallistui jälleen Helsingin Kirjamessuille, teemana oli peruspalveluista tiedottaminen (kuva 2).

Muiden HelMet-kirjastojen kanssa osallistuttiin myös Helsingissä ensimmäistä kertaa järjestetyille musiikkimessuille. Messut pidettiin Messukeskuksessa 22. – 25.10.2009, samanaikaisesti kirjamessujen kanssa (kuva 3). Osastolla esiteltiin musiikkipalveluita, mm. kirjastoissa olevia musiikkistudioita omaehtoisen musiikin tekemisen ja tallentamisen apuvälineinä. Siellä oli mahdollista kuunnella cd-levyjä, HelMet-musiikkivaraston aarteita sekä verkosta Naxos Music Libraryn musiikkitarjontaa. Osastolla järjestettiin konsertti, joissa nuoret muusikot saivat mahdollisuuden esittää

taitojaan. Konserttiohjelmiston suunnittelusta vastasi Kirjasto 10. Esityksiä varten oli käytössä Helsingin kaupunginkirjaston liikuteltava äänentoisto- ja lavavälineistö.

Kokeiltavana oli myös vielä pilottvaiheessa oleva kosketusnäytöllinen kuvaruutu. Tarkoituksena oli selvittää, miten asiakas pääsisi näytöllä olevia levy- ja kirjankansien kuvia koskettelemalla HelMet-verkkokirjastossa oleviin sisältötietoihin ja varaustoimintoon. Kosketusnäytöllisen kuvaruudun kehittelyä on jatkettu saatujen kokemusten pohjalta.

HelMet-viestintää hoidettiin tiiviissä yhteistyössä

HeVi-ryhmä (HelMet-viestintä) tuki kirjastoja tarpeen mukaan Lainan päivän, Lukuviikon, Kirjan ja ruusun päivän, Aleksis Kiven päivän (Mielikirjapäivä), Lukuleikkikuun ja Pohjoismaisen kirjastoviikon viettämisessä. HeVi toteutti Espoon ja Helsingin kesken ekaluokkalaisten reppukampanjan. Esitteitä päivitettiin ja uusi, asiakastietokoneiden käytöstä kertova esite tehtiin. Lisäksi hoidettiin perustiedottamista, kuten aukioloesitteen päivitystä ja huolehdittiin HelMet-sivuilla olevien tietojen oikeellisuudesta.

Valtakunnallinen kirjastoyhteistyö ja keskuskirjastotoiminta

Yleisten kirjastojen neuvosto, YKN

Yleisten kirjastojen neuvoston tehtävänä on koordinoida yleisten kirjastojen yhteistyötä valtakunnallisella tasolla sekä edustaa yleisiä kirjastoja kansallisen kirjastoverkon toimintaan ja kehittämiseen liittyvissä asioissa.

Neuvostossa ovat edustettuina Helsingin kaupunginkirjasto yleisten kirjastojen keskus-kirjastona, maakuntakirjastot sekä kunkin maakuntakirjastoalueen kirjastot keskuudestaan valitsemansa edustajan kautta. Neuvoston toimeenpaneva elimenä toimii 2-vuotiskaudeksi valittu työvaliokunta, joka kokoontuu tarvittaessa.

Vuosi 2009 oli neuvoston järjestyksessä kuudes toimikausi. Keskuskirjaston organisoimia kokouksia pidettiin kaksi: Helsingissä Pasilan kirjaston auditoriossa (21.4.) ja Joensuussa (30.9.). Vuonna 2009 päättyi kirjastotoimen johtaja Maija Berndtsonin neuvoston perustamisesta lähtien alkanut puheenjohtajakausi ja hänen tilalleen puheenjohtajaksi valittiin kirjastotoimenjohtaja Tuula Haavisto Tampereelta 2010 alkaen.

Yleisten kirjastojen neuvoston strategiaa 2009 – 2015 valmisteltiin

Neuvoston syksyllä 2007 asettama 6-hengen työryhmä (kuva 1) (pj. Tampereen kirjastotoimenjohtaja Tuula Haavisto, kuva 2) jatkoi strategian laatimista neuvostolle ja yleisille

kirjastoille. Strategiasta tehdään myös painettu päättäjäversio, joka lähetetään kaikille kirjastoasioista päättävälle kunnan ja kaupungin edustajille. Strategiasta esiteltiin neuvoston kokousten lisäksi kesäkuussa Turun Kirjastopäivillä. Strategia KirjastoWikissä, os.: <http://wiki.kirjastot.fi/index.php/YKN-strategia>

Kansallinen Digitaalinen Kirjastohanke eteni

Opetusministeriön käynnistämän Kansallisen digitaalisen kirjastohankkeen tavoitteena on tuoda kulttuurin ja tieteen saavutukset kaikkien ulottuville, edistää kirjastojen, arkistojen ja museoiden keskeisten kansallisten tietovarantojen saatavuutta ja käytettävyyttä tietoverkoissa sekä kehittää sähköisten kulttuuriperintöaineistojen pitkäaikaissäilytysratkaisuja.

KDK on kaikkien muistiorganisaatioiden kannalta merkittävä hanke ja hankkeen edistymisen on ollut näkyvästi esillä YKN:n kokouksissa. Yleisillä kirjastoilla on edustus KDK:n seuranta- ja ohjausryhmässä, saatavuusjaostossa sekä teknisessä asiantuntijaryhmässä.

KDK:n konkreettisena tavoitteena on saada vuoden 2011 loppuun mennessä yhteinen asiakasliittymä, johon indeksoidaan myös yleisten kirjastojen kokoelmatietokannat sekä muita verkkopalveluja (kuva 3).

1. Neuvoston strategiaa valmisteleva työryhmä vasemmalta lukien: Virpi Launonen (Mikkeli), Tuula Haavisto (Tampere), Pirkko Lindberg (Oulu), Johanna Vesterinen (Jyväskylä), konsultti Marja-Leena Johansson Talent Partners Public Consulting Oy ja Erkki Lounasvuori, neuvoston sihteeri Helsingistä.

Kirjastotoimenjohtaja Tuula Haavisto

3.

Kansallisen yhteisluettelon vaatimuksia määriteltiin, Marc21:n soveltuvuutta tutkittiin

Kansallisella yhteisluettelolla tähdätään kaikkien kirjastosektoreitten yhteiseen aineistotietokantaan paikannus- ja saatavuustiedoilla. Kansalliskirjasto on jo käynnistänyt sen rakentamisen Linda-tietokannan pohjalta Aleph-sovelluksella. Mukana ovat toistaiseksi yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastot.

Yleisille kirjastoille on tarjottu mahdollisuutta tulla mukaan ja siltä pohjalta neuvosto perusti marraskuussa 2009 erillisen Yhteisluettelotyöryhmän määrittelemään yleisten kirjastojen tarpeita ja vaatimuksia tulevalle yhteisluettelolle. Työryhmä työskentelee varsinaisesti vuoden 2010 aikana puheenjohtajanaan Seija Laitinen-Kuisma Jyväskylän kaupunginkirjastosta.

Marc21-formaatti on jo otettu käyttöön joissakin kirjastojärjestelmissä, mutta varsinaisesti se on tulossa yleisten kirjastojen kirjastojärjestelmiin vasta tulevina vuosina. Opetusministeriö on myöntänyt Marc21-selvitystä varten rahoitusta, millä palkattiin hankkeelle selvityshenkilö Anna Viitanen Turun kaupunginkirjastosta. Selvitystyön on määrä valmistua vuoden 2010 loppuun mennessä.

Kirjastojärjestelmäraportti valmistui

Kirjastojärjestelmätilanne on viime vuosi-
na ollut muutoksen kourissa. Muutosta ovat aiheuttaneet kahden keskeisen järjestelmätoimittajien fuusio sekä uudenlaiset vaatimukset kirjastojärjestelmien verkkoversioille.

Syksyllä 2009 valmistui raportti: Kirjastojärjestelmät nyt! Sen laati neuvoston nimittämä työryhmä: Tuula Haavisto, Marja-Rii Jokinen ja Markku Ojala. Työryhmän mukaan: ”raportin tarkoitus on valaista kirjastojen verkkopalvelujen tilannetta Suomessa keväällä 2009. Pääpaino on kirjastojärjestelmillä, mutta mukaan on koottu mahdollisimman kattavasti muutkin kirjastojen verkkopalveluihin ja niiden tuottamiseen liittyvät tekijät.” Selvitys löytyy verkosta: <http://wiki.kirjastot.fi>

Selvitystä käsiteltiin neuvoston syyskokouksessa 2009.

Yleisten kirjastojen edustus ryhmissä ja kokouksissa

- Kansalliskirjaston johtokunnassa sekä muissa Kansalliskirjaston ohjausjärjestelmään kuuluvissa ryhmissä
- Kansallisen Digitaalisen Kirjaston (KDK) johtoryhmässä, saatavuusjaostossa ja teknisessä asiantuntijaryhmässä
- Kansallisen elektronisen kirjaston FinELib:in konsortio- ja ohjausryhmissä.
- Kirjastosektoreiden yhteisissä kokouksissa
- Varastokirjaston johtokunnassa
- Semanttinen web 2.0 / FinnONTO:n johtoryhmässä

Keskuskirjastotoiminta

Kirjastolain mukaan Helsingin kaupunginkirjasto toimii yleisten kirjastojen keskuskirjastona. Keskuskirjastotoimintaa rahoittaa pääosin Opetusministeriö.

Keskuskirjastolle ja Kirjastot.fi:lle myönnettiin 2009 avustusta mm.:

- Keskus- ja Ulkomaalaiskirjastoteknisten sekä kaukopalvelutoiminnan hoitamiseen
- Kirjastot.fi -verkkopalvelun ylläpitoon ja kehittämiseen
- Kaunokirjallisuuden verkkopalvelun tekniseen toteuttamiseen
- Nuorten verkkopalvelun Sivupiirin kehittämiseen ja toteuttamiseen
- Lasten verkkopalvelun Okariinon perustamiseen
- Kirjaston testiympäristön labs.kirjastot.fi perustamiseen
- Kirjastokanavan perustamiseen yhteistyössä Kuntakanavan kanssa
- Mediakasvatustietokannan perustamiseen
- Semanttinen web, SW 2.0:n konsortio-pohjaisen projektin omaraahoitusosuuteen

Keskuskirjastokokous pidettiin 29.1.2009 Pasilan kirjaston auditoriossa. Aiheita olivat: OPM:n ajankohtaiskatsaus, YKN-strategia, Mediakasvatus sekä uudistettu yleisten kirjastojen tilastotietokanta. Päivä päättyi Kööpenhaminan pääkirjaston johtajan Pernille Schaltzin esitykseen: ”Kirjatemppeleista media- ja

kulttuuritaloiksi”. Kokoukseen osallistui n. 60 henkilöä edustaen kaikkia kirjastosektoreita sekä erilaisia sidosryhmiä. Keskuskirjastokokouksen esitykset: <http://www.kirjastot.fi>

Kaukopalvelun käyttö kasvoi

Keskuskirjasto toimii yleisten kirjastojen kaukopalvelukeskuksena ja kaukopalvelun välityksellä sen kokoelmat ovat muiden kirjastojen käytettävissä. Muille kirjastoille lähetettiin yhteensä 15 932 kaukolainaa (12 670 vuonna 2008). Monikielisen kirjaston kaukolainaus kasvoi tuntuvasti, sen osuus oli 10 657 (7 510). Muita kaukolainoja toimitettiin 5 275 kpl.

Omien asiakkaiden pyynnöstä tilattiin muita kirjastoista 1 161 kaukolainaa Suomesta tai ulkomailta. Tarvittaessa keskuskirjasto myös välitti muiden kirjastojen tilauksia ulkomaisiin kirjastoihin, näitä tilauksia oli 88 kpl. Yhtensä tilauksia lähetettiin 1 249 (1424) ja tilauksista saatiin lainoina tai kopioina 1 155 (1350).

Valtionosuusuudistusta valmisteltiin

Vuoden 2009 aikana valmisteltiin vuoden 2010 alusta voimaan tulevaa valtionosuusuudistusta: laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta. Kulttuuriasiainneuvos Hannu Sulin Opetusministeriöstä on raportoinut asian etenemisestä neuvoston kevät- ja syyskokouksissa. Suurin muutos tulee olemaan kuntien kirjastorahoituksen siirtyminen pääosin Valiovarainministeriön pääluokkaan. Opetusministeriöön jäävät keskitettyjen kirjastopalvelujen sekä kokeilutoiminnan rahoitus.

Kansainvälinen yhteistyö

IFLA:n tuliaisia: Suuri kansainvälinen kirjastoalan konferenssi Suomeen

Kirjastoalan kansainvälisen organisaation IFLA:n vuotuisessa konferenssissa elokuussa 2009 Milanossa Suomi valittiin IFLA-konferenssin järjestäjäksi vuonna 2012 (kuva 1).

Konferenssi on suurin kirjastoalan kansainvälinen tapahtuma. Se järjestetään Helsingin messukeskuksessa elokuussa 2012. Kokouksen valmistelu aloitettiin Suomen kirjastoseuran aloitteesta kutsumalla kokoon eri kirjastoalan toimijoista koostuva kansallinen komitea (National Committee), jonka puheenjohtajana toimii kirjastotoimen johtaja Maija Berndtson.

1.

Nadia Lund Tallinnassa.

EU-projektit: ENTITLE – Europe's New Libraries Together in Transversal Learning Environments -projekti jatkui

Projektin tavoitteena on luoda uusia mahdollisuuksia kansalaisvalmiuksien kehittämiseen nykyisenkaltaisessa digitaalisessa ja globaalissa toimintaympäristössä, tasa-arvoistaa tiedonsaannin mahdollisuuksia, edistää elinikäistä oppimista sekä madaltaa kynnystä informaatioon.

Projekti tähtää digitaalisen kuilun kaventamiseen ja osallisuuden lisäämiseen. Tavoitteena on, että vapaan sivistystyön merkitys ymmärrettäisiin paremmin myös poliittisissa agendoissa. Hanke on kolmivuotinen. Osallistujaorganisaatioita projektissa on 12, virastoista yhdistykseen ja kansalaisjärjestöistä kirjas-

toihin. Maista mukana ovat Suomen lisäksi Bulgaria, Iso-Britannia, Itävalta, Kreikka, Malta, Portugali, Romania, Slovenia, Tsekki, Tanska ja Unkari. Kesto: 2008 – 2010. Linkki: <http://www.entitlelll.eu/eng>

Europeana Local -projekti eteni

EuropeanaLocal on 3-vuotinen projekti, jonka tavoitteena on tuoda paremmin saataville Euroopan paikallisten ja alueellisten kirjastojen, arkistojen ja museoiden digitaaliset aineistot. Hankkeeseen osallistuu kaiken kaikkiaan 27 maata ja se käynnistyi kesäkuussa 2008. Tällä hetkellä kartoitetaan eri maiden digitaalisten aineistojen teknisiä ominaisuuksia,

jotta yhteisen portaalin rakentaminen voidaan aloittaa. EuropeanaLocal toimii läheisessä yhteistyössä kansallisella tasolla kehitettävän eurooppalaisen digitaalisen kirjaston, Europeanan kanssa. Kesto: 2008 – 2011. EuropeanaLocal <http://www.europeanalocal.eu/>
Europeana <http://www.europeana.eu/>

Toiminta Venäjällä: "Management Training Programme" -koulutusohjelma jatkui

Koulutusohjelma "Management Training Programme for Library Staff in Public and Research Libraries in Kaliningrad", Helsingin kaupungin kirjasto järjestää yhteistyössä Pohjoismaiden

ministerineuvoston Kaliningrad tiedotustoimiston, tanskalaisen TÅRNBY Kommunebibliotekerin, norjalaisen BAERUM bibliotekin, Kaliningrad Scientific Central Public Libraryn kanssa koulutusohjelman "Management Training Programme for Library Staff in Public and Research Libraries in Kaliningrad". Koulutusohjelma koostuu kolmesta moduulista, joista

- toinen moduuli, opintomatka Suomen järjestettiin 25. – 29.5.2009
- kolmas moduuli, seminaari, järjestettiin Kaliningradissa 4. – 5.6.2009. Seminaarissa käsiteltiin mm. johtajana toimimista, verkostojen ja yhteistyön merkitystä. Seminaariin osallistui 14 kirjastonjohtajaa Kaliningradista ja Kaliningradin maakunnan alueelta.

1.

4.

3.

Henkilökunnan opintomatkat

Tutustumismatka Hollantiin 20. – 23.9., matkalle osallistui 26 henkeä (kuva 1).

Kansainvälinen ryhmä kävi tutustumassa kirjastoihin Tallinnassa 16. – 17.11., 11 henkeä

Next Library Unconference Århus 13. – 16.7., 7 henkeä (kuva 2). Tutustuminen Lontoon alueen kirjastoihin, Idea Stores-kirjastoihin, 23. – 26.3., 2 henkeä.

Henkilövaihto

Riina Paulin ja Kaisa Virtanen olivat henkilöstövaihdossa Prahan kaupunginkirjastossa 12. – 15.5.2009 (kuva 3).

Kansainväliset seminaarit: Building Bridges over tomorrow – Focus on Teen Users!

Helsingin kaupunginkirjasto järjesti yhteistyössä pohjoismaisten kirjastojen kanssa kansainvälisen seminaarin nimeltä Building Bridges over tomorrow – Focus on Teen Users! Seminaari järjestettiin 5. – 7.2.2009 Hanasaaren kulttuurikeskuksessa ja sen teemana on kirjaston rooli ja merkitys nuorten elämässä (kuva 4). Pohjoismaiden Kulttuurirahasto

2.

*Johtava suunnittelija
Petteri Ponsimaa
ja tiedottaja Virve
Miettinen Next Lib-
rary Unconferencessa
Århusissa kesäkuussa.*

5.

rahoitti seminaaria. Osallistujia oli 116. Kaikista Pohjoismaista sekä Sloveniasta, Tsekistä ja USAsta. Yhteityökumppanit: Amtsbókasafninu á Akureyri, Buskerud fylkesbibliotek, Norge, Malmö stadsbibliotek, Sverige, Århus Kommunes Biblioteker, Danmark.

Luennointi- ja asiantuntijamatkat

Eri kansainvälisissä tilaisuuksissa esiteltiin erityisesti Kirjasto 10:n toimintaa, rajattoman kirjaston visiota sekä keskustakirjastohanketta.

Kirjastotoimen johtaja oli juryn jäsenenä Oslon pääkirjaston, Deichmanske Bibliotek, kansainvälisessä arkkitehtuurikilpailussa keväällä 2009.

Helsingin kaupunginkirjaston vieraat

Helsingin kaupunginkirjastolla oli yhteensä 294 vierasta joille tehtiin erityinen ohjelma. Vieraita tulivat Australiasta, Englannista, Espanjasta, Etelä-Koreasta, Hollannista, Islannista, Japanista, Latviasta, Liettuaasta, Norjasta, Ranskasta (kuva 5), Ruotsista, Skotlannista, Sloveniasta,

Tanskasta, Tsekistä, Venäjältä ja Virossa.

Joillakin yksin tulevilla vieraila ja ryhmillä oli erityistoiveita jotka yritettiin täyttää. Esimerkteinä voidaan mainita: lasten ja nuorten kirjastotoiminta, kokoelmatyö, kirjastorakennukset ja kirjastotilat, verkkopalvelut sekä kirjasto kohtaamispaikkana.

Tulotavoite ylittyi – tuottavuus laski

Kaupunginkirjasto ylitti tulotavoitteensa ja alitti käytettävissä olevat menomäärärahansa.

Tuloja kertyi 2 996 382 euroa ja käyttömenot olivat 35 739 750 euroa. Toimintakate oli -32 743 368 euroa, käyttöomaisuuden poistoja kertyi 1 280 703 euroa ja tilikauden tulos oli -34 024 071 euroa. Asukasta kohden käyttömenot olivat 61,29 euroa (59,14 euroa vuonna 2008) ja tulot 5,14 euroa (5,01 euroa vuonna 2008).

Kaupunginkirjaston omarahoitusosuus vuonna 2009 oli 8,3 %. Tuottavuus laski edellisvuodesta neljä prosenttiyksikköä.

Toimintakulujen toteutumisaste oli 97,9, mikä merkitsee, että kaupunginkirjasto saattoi palauttaa omistajalleen osan käytettävissään olevista määrärahoista. Osa (777 250 euroa) keskustakirjaston hankesuunnittelua varten osoitetusta miljoonan euron määrärahasta jätettiin käyttämättä, koska hankesuunnittelu ei edennyt odotetussa aikataulussa.

Tuloja kertyi 13,2 % yli tavoitteen, sillä ulkopuolista rahoitusta saatiin ennätysmäärä,

yli miljoona euroa, tietoyhteiskuntapalvelujen kehittämiseen. Käyttötalousarviota korotettiin tilivuoden aikana ulkopuolisen rahoituksen vuoksi 578 000 eurolla. Suurin osa ulkopuolisesta rahoituksesta saatiin opetusministeriöltä. Käyttötalousarvio korotusten jälkeen oli 36 517 000 euroa.

Asukaskohtainen aineistomääräraha kasvoi

Menot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 6,3 % ja tulot 5,1 %. Menoja kasvatti kunta-alan palkkasopimus. Tulotavoitteen ylittymiseen vaikutti ulkopuolinen rahoitus, minkä osuus tuloista kasvoi edellisvuodesta ja oli 36 % (31 % vuonna 2008) kaikista tuloista.

Kirjastoaineiston hankintaan käytettiin asukasta kohden 5,50 euroa (ei sisällä käsittelykuluja), mikä on 10 % enemmän kuin edellisvuonna (5,00 euroa). Asukaskohtais-

ta aineistomäärärahaa on saatu vähitellen kohotettua. Vuodesta 2006 vuoteen 2009 on aineistomäärärahaan saatu lähes kolmanneksen suuruinen kohennus.

Kirjastojen aukiolotunteja kertyi yli tavoitteen. Asiakkaita kävi sekä kirjastoissa että verkkokirjastossa enemmän kuin edellisvuonna.

Palvelualueiden uudistamiseen investoitiin

Investointeihin sisältyvän irtaimen omaisuuden hankintoihin oli vuonna 2009 käytävissä edellisenä vuonna säästyneiden määrärahojen vuoksi korotettu määräraha, 1 731 000 euroa. Määrärahoja käytettiin yhteensä 1 537 125 euroa mm. kirjastojen palvelualueiden uudistamiseen ja itsepalvelun edistämiseen, toimittilojen kuluneisuuden torjumiseen ja turvalaitteiden hankintaan. Tietoteknistä varustetasoa kohennettiin yli 640 000 eurolla.

Ympäristöpolitiikka, -tavoitteet ja ympäristöindikaattorit

Eniten lainattiin ympäristönsuojelua käsitteleviä teoksia

Kirjaston ympäristöasioiden seurantarjestelmä sisältää sekä kaikille kaupungin virastoille ja laitoksille yhteisiksi valittuja yleisindikaattoreita että omista lähtökohdista kehitettyjä mittareita. Raportoitaviksi teemoiksi on valittu uudelleen käyttö/kierrätys, energia, ympäristötietouden lisääminen, hankinnat, liikenne ja jätehuolto.

Kirjaston ympäristöpolitiikan peruspilarit ovat aineiston tehokas kierrättäminen, kulttuuriperinnön säilyttäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen ja ympäristötietämyksen lisääminen sekä ympäristön kuormituneisuuden vähentäminen.

Kirjojen ja muiden teosten uudelleen käyttö on kirjastotoimen perusajatus. Jokainen kirjaston kokoelmassa oleva teos oli vuoden aikana lainassa 5 kertaa.

Ympäristöaiheisen aineiston lainaus väheni edellisvuodesta ja oli 17 843 yksikköä (18 627 vuonna 2008). Ympäristöaiheisen aineiston kokoelma oli 6 799 yksikköä, kun se vuonna 2008 oli 7 164 yksikköä. Eniten lainattua oli edelleen ympäristönsuojelua käsittelevä aineisto.

Poistokirjojen menekki laski hieman

Uudelleen käytön ajatusta on toteutettu jo perinteeksi käyneellä tavalla myymällä käytöstä poistettua aineistoa. Kirjaston käytöstä poistettujen aineiston kysyntä on viime vuosina vähen-

tynyt. Tuloja kertyi 47 500 euroa vuonna 2009, kun vastaava myynti vuonna 2008 oli 49 500 euroa ja 52 000 euroa vuonna 2007.

Sähkön kulutus entisellä tasolla

Kaupunginkirjasto ei enää raportoi lämmön eikä veden kulutuksesta, koska kaikki kirjaston käytössä olevat toimitilat ovat 1.1.2006 lukien olleet kiinteistöviraston tilakeskuksen ylläpidossa.

Sähkön hankintamenot sisältyvät kirjaston menoihin vain niiden kohteiden osalta, joista kaupunginkirjasto on tehnyt oman sähkösovimuksen. Sähkön hankintaan käytettiin kertomusvuonna 228 806 euroa (231 323 euroa vuonna 2008). Sähkön kulutus kirjastoissa on säilynyt lähes samalla tasolla kuin edellisvuonna. Kirjasto seuraa myös käytössään olevien autojen polttoaine-energian kulutusta.

Ekotukihenkilöt toimivat aktiivisesti

Helsingin kaupungin edellyttämä ekotukihenkilötoiminta käynnistyi kaupunginkirjastossa vuonna 2007 ja on jatkunut tuloksellisesti. Ekotukihenkilöiden tarkoituksena on mm. edistää ympäristömyönteisiä käytäntöjä, motivoida työtovereita ympäristöasioiden edistämässä sekä antaa panoksensa koko viraston ympäristöjohtamiseen. Ekotukihenkilöitä on 19, ja he kuuluvat kirjaston ympäristöjohtamisen verkostoon.

Kirjastot ja kaupunginkirjaston ympäristöjohtamisen verkosto edistivät aktiivisesti ympäristöasioita mm. seuraavilla tavoilla: suosittua energiamittareiden lainaamista asiakkaille jatkettiin, paperikäsipyyhkeet vaihdettiin kangaspyyheautomaatteihin ja toimistoparin säästökampanja käynnistettiin niissä kirjastoissa, joissa on ekotukihenkilöt. Kirjastot järjestivät ympäristöaiheisia näyttelyitä ja tempauksia.

Turvallisuus, riskienhallinta ja sisäinen valvonta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on hyvä

Helsingin kaupungin turvallisuusstrategiaa edistettiin kiinnittämällä huomiota arkiturvallisuuteen ja hyvän turvallisuustason säilyttämiseen kirjastoissa.

Kaupunginkirjaston turvallisuussuunnitelmaa 2009 – 2010, joka perustuu turvallisuusriskien kartoittamiseen, edistettiin monin eri tavoin. Esimiehille järjestettiin turvallisuuskoulutusta alkuvuonna 2009.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa johtamista, toiminnan ohjausta ja palvelujen laadukkuuden varmistamista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa arvioitiin ja selonteko toimitettiin keskushallinnolle osana vuoden 2009 tilinpäätösaineistoa. Suoritetun arvioinnin perusteella kirjaston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on muutamia selontekoon kirjattuja kehittämiskohteita lukuun ottamatta hyvä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet uusittiin ja valmistauduttiin käyttöönottamaan vuoden 2010 alusta organisaation kaikilla tasoilla tavoitteiden toteutumista korostava riskienhallinnan johtamis- ja suunnittelujärjestelmä.

Liitteet

Lainaus- ja kävijämäärät

